

Obligatorisk erklæring

Navn: Rina Bjørntvedt Husby
Navn på studiet: Master i diakoni
Navn på eksamen: masteroppgave
Emnekode: MADIA 599
Innleveringsfrist: 15.11.2018
Antall ord: 21352

Eksempler på fusk i forbindelse med oppgaver og hjemmeeksamener:

- gjengivelse av stoff/materiale hentet fra lærebøker, andre fagbøker, tidsskrifter, egne eller andres oppgaver osv. som er framstilt uten kildehenvisning og klar markering av at det er sitater
- besvarelse eller tekst som er hentet fra internett og utgitt som egen besvarelse
- besvarelse som i sin helhet er brukt av studenten ved en tidligere eksamen
- besvarelse som er brukt av en annen person ved en tidligere eksamen
- besvarelse som er utarbeidet av en annen person for studenten
- innlevert arbeid av praktisk eller kunstnerisk art som er laget av andre enn studenten selv
- samarbeid som fører til at en besvarelse i det alt vesentlige er lik en annen besvarelse til samme eksamen der det kreves individuelle besvarelser

Retningslinjer om fusk finner du her:

- lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-7 og § 4-8
- forskrift 11. desember 2015 nr. 1665 om [opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høyskole](#) § 30
- retningslinjer for behandling av fusk eller forsøk på fusk ved VID vitenskapelig høyskole fastsatt 18. desember 2015.

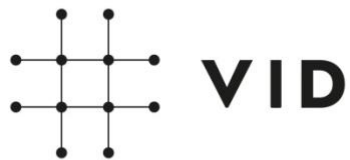
Ved å signere med navn erklærer jeg å være kjent med VID vitenskapelige høyskoles retningslinjer om plagiering og fusk, og at min besvarelse er i samsvar med disse bestemmelsene.

Navn: _____ **Rina B. Husby** _____

Masteroppgaver med karakteren A-C:

Jeg samtykker i at min masteroppgave publiseres i VID vitenskapelig høyskole åpne elektroniske arkiv (VID OPEN):

Sett kryss Ja: Nei:

Diakonitjenesten i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn
(DELK)

En kvalitativ studie av diakonisyn og diakonipraksis i DELK

Rina Bjørntvedt Husby
VID vitenskapelige høgskole
Daikonhjemmet Oslo

Masteroppgave
Master i diakoni

Antall ord: 21352
15.05.2018

Sammendrag

Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) er den eldste frikirkelige menighet i Norge. Det er lange tradisjoner for omsorg for hverandre blant menighetens medlemmer, en omsorg som også tradisjonelt har strukket seg ut over kirkesamfunnets grenser. I 2011 ble den første diakonen ansatt i DELK. Både ledelse og enkeltmedlemmer har de siste årene ytret ønske om å få på plass en organisert diakonitjeneste i DELK. Som i samfunnet forøvrig er mennesker travle, og det er ikke lenger vanlig å vise all sin tid og oppmerksomhet i en livslang tjeneste. Diakonien i DELK har vært forbundet med besøkstjeneste og eldrearbeid i menighetene. Er det nå på tide å utvide diakonibegrepet?

Denne oppgaven tematiserer *På hvilken måte kan dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK være med på å forme en synlig og organisert diakoni, og på den måten bidra til at det diakonale engasjementet styrkes?*

Problemstillingen besvares gjennom to kvalitative intervjuer, et strukturert og et semi-strukturert. Fokuset har vært diakoni, diakon, diakonisyn og diakonipraksis.

På grunn av en sak i innspurten av oppgaven, ble en et tilleggstema tatt opp::

Hvordan bidrar dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK til å håndtere utfordringer som gjelder forsoning? Her ses det på *diakoni i kontekst* sin retningsangiver for diakoni: forvandling, forsoning, myndiggjøring

Forord

Det er nesten så jeg ikke kan tro at det er sant at det snart er levering. Å få studere master i diakoni på MF og Vid har vært en stor berikelse for meg. Studiet, og alle lærerne har vært med å styrke mine diakonale briller kraftig. Takk!

Mine medstudenter har gjort studiedagene innholdsrike og rett og slett koselige, morsomme og lærerike. Takk, Hanna, Martha, Marte, Anders og Inger . Silje, du har vist deg som en sann diakon og hjulpet meg i min ”oppgavenød”. Ord kan ikke romme all takk.

Nå er Egil, mannen min så glad for at oppgaven avleveres. Det var kanskje ikke en halvgammel masterstuderende kone og mor til dine barn du så for deg da du så klart og tydelig ga ditt ”ja” til meg for 18 år siden? Nå har du hatt det, og nå skal jeg begynne å hjelpe til hjemme igjen. Takk for muligheten til pendling og støtten og hjelpen du har gitt meg.

Ingrid Mathea, Peder, Aurora og Maja: dere ba ikke om at mamma skulle studere. Vi har hatt 15.mai som en merkedag, og nå er den her! Nå skal vi sammen få skikk på huset igjen!

Takk til resten av familien min for støtte og oppmuntrende ord.

Og sist men ikke minst, Kari Jordheim: du trodde på meg, og oppmuntret og pushet meg sånn at det gikk. TAKK.

Tønsberg mai 2018

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	8
1.1	Bakgrunn for valg av tema	8
1.2	Problemstilling	9
1.3	Avgrensninger	9
1.4	Begrepsavklaringer	10
2.0	Kontekst	11
2.1	Grunnlag i DELK	11
2.1.1	DELKs historie	11
2.1.2	Grunnreglene, revidert i juni 2017	12
2.1.3	Strukturen i DELK	13
2.1.4	Masteravhandling om DELK fra 2009	15
2.1.5	Hva mener DELK om ordinasjon av kvinner?	17
2.1.6	Dokumentet «Diakonitjenesten i DELK»	17
2.1.7	DELKs strategiplan 2018-2021	19
2.1.8	Årsmeldinger 2016	20
2.2	Tillegg	20
3.0	Teori	22
3.1	Diakoniens historiske bakteppe	22
3.1.1	Diakoni i Det Nye Testamentet	22
3.1.2	Historisk tilbakeblikk på diakoni og diakoner	24
3.1.3	Kvinnelige diakoner i historien	26
3.2	Hva er diakoni?	27
3.2.1	diakoni som omsorg	27
3.1.2	Diakoni som fellesskap	28
3.2.3	Diakoni som kirkens oppdrag	29
3.1.4	Diakoni som forvandling, forsoning, myndiggjøring	31
3.1.3	Diakoniens teologiske grunnlag	33
3.1.5	Allmenn og organisert diakoni	36
3.2	Hvem er diakonen?	36
4.0	Metode	40
4.1	Kvalitative forskningsintervjuer	40
4.1.1	Intervjurunde 1	41
4.1.2	Intervjurunde 2	42
4.2	Utvalg og adgang til felten	43
4.3	Bearbeidingsprosessen	44
4.4	Vurdering av studiens kvalitet	44

4.5 Etiske betraktninger	46
4.5.1 Samtykke og anonymisering	46
4.5.2 Etiske overveielser/refleksjoner/betraktninger:	42
4.6 Er undersøkelsen meldepliktig ?	48
5.0 Samling og presentasjon av empiriske data	49
5.1 Intervjurunde 1 - diakoni	49
5.1.1 Tanker om hva diakoni er	49
5.1.2 Hvordan diakonien kommer til uttrykk i menighetene	49
5.1.3 Ansvar for det diakonale arbeidet	50
5.1.4 Økt fokus	50
5.2 Intervjurunde 1- diakon	51
5.2.1 Tanker om det å ha diakon i menigheten	51
5.2.2 Diakonens oppgaver	52
5.3 Intervjurunde 2 - diakoni	53
5.3.1 Synliggjøring av diakoni fra sentralt hold i DELK/ fra DELK sentralt	53
5.3.2 Plan/oversikt over det diakonale arbeidet i lokalmenigheten	53
5.3.3 Sammensetning av diakoniutvalget	54
5.3.4 Diakoni i endring – fra frivillig, uorganisert omsorg/hjemmebesøk «i egne rekker»	54
5.3.5 til Diakonien i praksis (i menigheten) – slik det er pr nå	55
5.3.6 Diakoni som kirkens oppdrag	57
5.3.7 Tanker om diakoni i fremtiden for DELK	58
5.4 Intervjurunde 2 – diakon	58
5.4.1 Fordeler med å ha diakon i DELK	58
5.4.2 Utfordringer i diakontjenesten	59
5.4.5 Vigsling	60
5.4.6 Utfordringer i styringsstrukturen	60
6.0 Drøfting	62
6.1 Diakonisyn og -praksis	62
6.2 Målgruppe	63
6.3 Organisering	65
6.4 Dialog	67
7.0 Konklusjon	69
8.0 Kilder	71
9.0 Vedlegg	74

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (heretter kalt DELK) er en frikirkelig menighet som ble grunnlagt i 1866 i Vestfold, som det første frikirkelige kirkesamfunn i Norge.

Grunnleggerne var haugianere, og fortsatte Hauges tankegang/ideologi om at arbeidsomhet, nøysomhet og forkynnelse var viktige elementer i et sunt kristenliv. De tok seg godt av hverandre, og hjalp også folk rundt seg som trengte en hånd eller penger. I pietismens ånd gjorde de sine gode gjerninger i det stille, uten å utbasunere det på noen måte. Denne diakonale arven fra de første DELK-erne har bestått helt til inntil nylig. Gjestfrihet, innsatsvilje og forkynnelse har stått og står fortsatt sterk, og er dypt forankret i kirkesamfunnets kultur og tradisjoner. Jeg ble født inn i en familie som på begge sider har vært i DELK i generasjoner. Både besteforeldre og foreldre er og har vært aktive i menigheten, både på dugnad, i ledelse, med forkynnelse og med omsorgs- og besøktjeneste. I løpet av de par-tre siste tiårene har det imidlertid skjedd mange forandringer i DELK, som i resten av samfunnet. Nye generasjoner vier ikke all sin tid til menigheten, de fleste deltar i samfunnet rundt på en mer aktiv måte enn før (idrettsaktiviteter, følge opp barna, frivillighetsarbeid, jobb osv.) og skolene har en mye større andel elever fra andre kirkesamfunn (eller uten kirkelig tilknytning overhodet). Jeg husker godt mange forandringer som skjedde i min tid, og mine foreldres oppvekst var klart mer regulert, «menighetsnær» og pietistisk enn min, akkurat som mine barns oppvekst i vesentlig grad skiller seg fra min, selv om også de går på en DELK-skole. Forandringene speiler til en viss grad endring i samfunnet rundt oss, og det aller meste er til det bedre. En kan likevel argumentere for at deler av kirkesamfunnets styringsstruktur og ledelse ikke er oppdatert i tråd med endringene, og at dette medfører utfordringer for menighetene. Kanskje er det også slik at mange av de diakonale elementene i menighetslivet er svekket som en følge av dette.

Siden jeg i august 2015 troppet opp på MF og Diakonhjemmet for første gang, har mine egne diakonale briller» blitt sterkere og sterkere. Med disse brillene har jeg sett på mitt eget kirkesamfunn på en ny og kanskje mer objektiv måte. Når jeg ser (med de diakonale brillene på) på alt arbeidet som er gjort og lagt ned av generasjoner i det stille, blir jeg full av beundring og ikke rent lite stolt av mine forfedre og arven de har gitt meg: «Det var bare sånn, vi bare gikk og besøkte eldre, det var naturlig». «De trengte hjelp, så vi måtte jo hjelpe

dem». «Han var ensom, for kona var død og barna hans bor langt unna, så jeg stakk innom» høres ofte fra generasjonen over, og de i generasjonen før. Selv har jeg flyttet litt rundt, og i menigheten jeg nå tilhører, kjenner jeg ikke mange «eldre». Jeg synes ikke selv det er «helt naturlig» å «bare» besøke noen, selv om jeg ofte kan ha hatt lyst til å både besøke eldre eller syke eller gjøre en innsats for andre. Dette har vekket en sterk nysgjerrighet i meg. Hva motivert generasjonene før oss til å gjøre dette, og hvorfor har ikke min generasjon den samme driven?

Det andre jeg oppdaget da jeg fikk på mine diakonale briller, er at «diakonaten» i DELK er et skap på kirkekjøkkenet med pene skåler og asjetter som står og venter på å bli brukt ca. en gang i måneden når det er eldretreff. Videre i min søken, både muntlig og i f.eks. årsmeldinger, fant jeg at diakoni i mange menigheter i praksis betyr eldrearbeid. Eldretreff, busstur og julehilsen til de over 80 år. På studiet lærte jeg jo at diakoni er så mye mer, og det fikk meg til å tenke at om jeg kan bidra til at flere i DELK får diakonale briller og øynene opp for alle de muligheter som ligger i en kirke i det å være diakonal, så skal jeg jammen skrive en masteroppgave om mulige veier til nettopp det! Det fører meg til den problemstillingen: På hvilken måte kan organisert diakoni bidra til at flere får diakonalt engasjement og oppleve at de kan delta og bidra for fellesskapet og samfunnet (den allmenne diakonien)

1.2 Problemstilling

På hvilken måte kan dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK være med på å forme en synlig og organisert diakoni, og på den måten bidra til at det diakonale engasjementet styrkes?

Med en tilleggsproblemstilling:

Hvordan bidrar dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK til å håndtere utfordringer som gjelder forsoning?

1.3 Avgrensninger

DELK er et lite kirkesamfunn, med rundt 3,500 medlemmer. Dette er en avgrensning i seg selv. Tilsammen er det 14 menigheter spredt over hele Norge, med flest både menigheter og medlemmer i Skien/Porsgunn, Østfold, Vestfold og Oslo. I intervjuene har jeg fått svar fra forskjellige menigheter, men ingen svar fra de nye menighetene i nord. Geografisk er det i praksis avgrenset til de nevnte fylkene, samt Hordaland.

DELK ble på 1800-tallet opprinnelig opprettet for å kunne drive kristne privatskoler, og skoledrift er en vesentlig del av det å drive kirke for mange av menighetene. Kirkesamfunnet driver 5 barne- og ungdomsskoler på Østlandet, med til sammen rundt 800 elever.

Skoledriften har vesentlig betydning for kirkesamfunnets kultur, organisering og utfordringer, og kunne ha vært en oppgave i seg selv. Denne oppgaven rommer imidlertid ikke dette teamet, og skoledrift nevnes bare kjapt et par ganger i hele oppgaven.

Lokalmenighetene er forskjellige i demografi og i tilgang og bruk av ressurser, men i denne oppgaven er ikke det tatt hensyn til - om det ikke er nevnt spesielt nevnt. Det regnes oftest ikke som relevant for resultatet. Selv om diakoni er både tverrfaglig og skal gjennomsyre alt arbeidet i en menighet, så det er relevant, men det regnes ikke som så viktig at det blir tatt hensyn til i oppgaven.

Diakoni kan deles inn i tre hovedgrupper; menighetsdiakoni, institusjonsdiakoni og internasjonal diakoni. Her i denne oppgaven er det et klart hovedfokus på menighetsdiakoni. DELK har de siste 30 årene hatt et utstrakt misjonsengasjement, med både utsendelse av egne misjonærer (i samarbeid med andre misjonsorganisasjoner) og i form av støtte (økonomisk og i bønn og forkynnelse, bl.a) til ulike samarbeidsprosjekter verden over. Dette Denne oppgaven evner ikke å favne alt, derfor fokuseres det hovedsakelig på menighetsdiakoni.

1.4 Begrepsavklaringer

Diakonisynt: med diakonisynt menes måten man ser på diakoni. Informanter og diverse diakonisynt fra litteratur presenteres.

Diakonipraksis: hvordan diakonien kommer og gjerne skulle hatt kommet til uttrykk
DELK er et frikirkelig kirkesamfunn. I oppgaven brukes både ord som kirke og menighet om hverandre. Det beror på den vanlige måten å omtale DELK på, iallfall blant menighetens medlemmer. Tidligere ble ordet «menighet» brukt mer og videre. Nå brukes stort sett menighet om den lokale menigheten. Kirken i denne oppgaven betyr både kirkebygningene, men også om ideen om kirke. Om DELK brukes det både DELK og kirkesamfunnet. I intervjuene brukes av og til «menigheten» om DELK. DELK omtales oftest som DELK, og hele navnet er såpass langt at her i oppgaven brukes konsekvent forkortelsen DELK.

2.0 Kontekst

I dette kapitlet vil det først bli en historisk innføring av DELKs tilblivelse og utvikling.

Videre blir det gjort rede for diverse dokumenter som anses som viktige for å forstå DELK sin teologi og praksis

- Grunnreglene
- Strukturen som forklarer hvordan DELK er satt sammen
- Dokumentet ”diakonitjenesten i DELK”
- Utdrag av ”strategiplan 2018-2021”

2.1 Grunnlag i DELK

2.1.1 DELKs historie

Grunnleggerne av Norges eldste frikirkelige kirkesamfunn, Den evangelisk- lutherske frikirkelige Menighet i Jarlsbergs Grevskab med flere Steder, tilhørte en kjerne blant Hans Nielsen Hauges etterfølgere. For dem var undervisning i rett kristen lære så viktig at de valgte å grunnlegge egen skole da de mente den offentlige skolen trakk inn unødig lærdom. Det startet som et vennsamfunn, men for å få lov til å drive egen skole, måtte de starte et eget kirkesamfunn, og dermed melde seg ut av statskirken. Ordningen i det nye kirkesamfunnet var tilnærmet lik de gjeldene ordningene for datidens kirker på bygdene på Østlandet. DELK ble grunnlagt i 1872.

Hauge og hans virke hadde sterk innflytelse på vennene, og de tok seg godt av hverandre. Og også av vanskeligstilte mennesker i samfunnet rundt. Mangt et DELK barn har hatt sin oppvekst hos sine faddere. Det var vanlig at fadderne tok hånd om foreldreløse barn.

Omsorgen og tjenesten rettet seg mest mot familien og andre DELKmedlemmer. Når ett lem lider, lider hele legemet, var realitet.

Skolen var det viktigste for Haugevennene, og de var nøye med opplæring og hvilke bøker som ble brukt. Erik Pontoppidans forklaring, og Bibelen og ”Naturens bok”, som var laget i et eget opplag, var godkjent.

Menigheten ble ledet av eldstebrødre, prester og en tilsynsmann. Eldstebrødrenes ansvar var omfattende. I den opprinnelige kirkekonstitusjonen sto det at de eldste skulle ha oppsyn med alle forhold i menigheten og det daglige livet til medlemmene. Diakonien (besøk hos syke og gamle) var eldstenes ansvar, og det var også de som utførte det meste inntil for et par tiår

siden. Man regner med at når e eldste fikk vite om sosiale behov hos noen medlemmer, tok de kontakt med medlemmer som kunne tenkes å ha mulighet til å hjelpe. Med å skaffe arbeid, fostre opp et barn eller to eller med penger (Gjerpe, O, 1978)

2.1.2 Grunnreglene, revidert i juni 2017

Grunnreglene er et dokument som erstatter den opprinnelige kirkekonstitusjonen som ble laget ved stiftelsen av kirkesamfunnet i 1872. Haugevennene som stiftet kirkesamfunnet brukte en mal utformet av den utvandrede amerikafareren og haugepredikanten Elling Eielsen. Kirkekonstitusjonen ga få føringer for hvordan menighetene og kirkesamfunnet skulle styres. Grunnreglene ble skrevet i 1980, og utgaven som ble revidert på Generalforsamlingen i 2017 er tredje versjon.

Grunnreglene åpner slik: «DELK bekjenner Jesus Kristus som Frelser og Herre, og bygger på Bibelen som Guds inspirerte, ufeilbare og troverdige ord og den overordnende norm og kilde for tro, liv og lære». Videre bekreftes det at DELK anser de tre oldkirkelige trosbekjennelser (den apostoliske, den nikenske og den athanasianske) «for å være uttrykk for den rette forståelse av hovedpunktene i Bibelen», i tillegg tilden augsburgske konfesjon og Luthers lille katekisme.

§2 FORMÅL inneholder to punkt. Det første forteller, i korthet, at DELK vil utbre evangeliet både i nærmiljøet og helt til jordens ende. Andre punkt sier at «[d]ette gjøres gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning, gjennom diakoni og annet menighetsarbeid, drift av kristne skoler og misjonsarbeid» (DELK; 2017. S: 5).

Grunnreglene inneholder også kirkesamfunnets styringsstruktur, som beskrives i neste kapittel. Diakonen er ikke nevnt i den strukturen, men det jobbes på flere fronter, har jeg hørt, med å avklare hvor diakonen kommer inn i styringsstrukturen.

2.1.3 Strukturen i DELK

Dette er hentet fra DELK sine nettsider, www.DELK.no

Generalforsamlingen er DELKs øverste organ:

- Består av rådsmøtets og hovedstyrets medlemmer, samt valgte delegater fra alle menighetene
- Vedtar lover og regler for kirkesamfunnet
- Har ansvar for saker som angår DELK

Hovedstyret:

- Velges av generalforsamlingen
- Består av sju personer, både kvinner og menn
- Ansvar for organisering og forvaltning av DELKs virksomhet (av økonomisk og annen art)
- Tilsynsmannen er fast medlem i hovedstyret
- Leder og nestleder i hovedstyret er med i rådsmøtet

Rådsmøtet:

- Består av alle prester og eldste i DELK
- Behandler saker av læremessig karakter og DELKs langsiktig utvikling og veivalg
- Kaller prester og misjonærer
- Tilsynsmannen er leder for Rådsmøtet

Tilsynsmannen:

- Velges av hele kirkesamfunnet
- Har åndelig tilsynsansvar for DELK
- Har åndelig tilsynsansvar for prester, de eldste og forkynnere (*DIAKONEN?*)
- Administrativt lederansvar i kirkesamfunnet

Visetilsynsmannen:

- Velges av Rådsmøtet
- Utfører tilsynsmannens oppgaver i hans fravær

Prestene (DELK er en lekmannsbevegelse, og mens det tidligere var et poeng at prestene ikke hadde teologisk utdanning, er de fleste prestene er nå utdannet, enten ved menighetsfakultetet eller misjonshøyskolen i Stavanger):

- Blir kalt av rådsmøtet etter egen prosedyre for rekruttering av prest
- Tilsettes av hovedstyret
- Har del i hyrdetjenesten i (lokal)menigheten
- Ansatt sentralt i DELK
- Er en del av eldsteråd

De eldste:

- Velges av (lokal-) menigheten
- Frivillig tjeneste
- Del av hyrdetjenesten i menigheten
- De eldste danner, sammen med presten(e), det lokale eldsterådet

Eldsterådet

- De lokale menighetene ledes av et eldsteråd (bestående av en til tre eldste og presten)
- Menighetens styrende organ
- Har den endelig say i alle saker
- står ansvarlig for og har tilsyn med alle undergrupper/utvalg
- Ansvar for daglig drift, samt forkynnelse, sakramentsforvaltning og sjelesorg
- Planlegger menighetens øvrige virksomhet (i samarbeid med utvalgene)
- Godkjenner ledere

Menigheten

- Menighetsmøtet er menighetens høyeste organ
- De fleste menigheter har valgt en rekke utvalg som både deler lederansvar og andre oppgaver med de eldste
- Alle nattverdssøkende medlemmer over 18 år er stemmeberettigede og har møte og talerett på lokalmenighetens møter

2.1.4 Masteravhandling om DELK fra 2009

Elisabeth Fehn Olsen skrev våren 2009 en masteravhandling i diakoni med tittelen *diakoni og kirkeforståelse i DELK. Sammenheng mellom kirkeforståelse og diakonal praksis/tjeneste i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn*. Hun er «født og oppvokst i DELK». Avhandlingen er et dokumentstudie der hun kommer frem til at kirkeforståelsen i DELK dreier seg om å forkynne Guds ord rett, og å forvalte sakramentene. Hun stiller endel spørsmål, blant annet om DELK lar nettopp det nevnte gå på bekostning av det diakonale oppdraget som hele Kristi kirke på jorda er kallet til.

I sin avhandling har hun satt frem 10 teser om diakoni i DELK. Jeg ønsker å trekke frem noen som kan belyse også min problemstilling her.

Tese 4.

Å definere hva DELK mener med diakoni og beskrive hvordan en slik tjeneste skal organiseres som menighetstjeneste vil være å erkjenne at diakonien er viktig for kirkesamfunnet. Dermed må DELKs kirkeforståelse synliggjøre en forkynnende og en tjenende identitet i struktur og organisering som kommer til uttrykk i menighetsarbeidet...(Olsen, 2009, s.80)

Her vil jeg svare på dette med å informere at det i 2010 ble laget et dokument «Diakonitjenesten i DELK». Det tar for seg hvordan diakonien nå kommer til uttrykk i DELK, og utfordrer kirkesamfunnet for fremtiden. I Kapittel 2 i denne oppgaven blir dette dokumentet gjennomgått grundigere.

Høsten 2016 ble det vedtatt i rådsmøtet at det skulle nedsettes et utvalg som skulle se på diakonitjenesten i DELK. Våren 2017 ble 5 personer kalt til å være med i dette utvalget; en prest, en diakon, nestleder i hovedstyret, et medlem av et av diakoniutvalgene og en diakonistudent, nemlig meg selv. Dette utvalget har fått i oppgave og mandat til å nettopp se på hva diakonitjenesten i DELK kan og bør inneholde. Det legges stor vekt på menighetsmedlemmenes innsats, med andre ord den allmenne diakonien. I tillegg ses det på diakonens oppgaver og plass i styringsstrukturen. Dette utvalget har tatt mål av seg å levere et forslag innen utgangen av juni 2018, så blir dokumentet behandlet på rådsmøtet i oktober 2018. Siden jeg selv er med i utvalget vet jeg at det jobbes med å definere diakonien i DELK og å lage et nytt styringdokument om diakoni i DELK. Det jobbes blant annet med:

- Plassere diakoni (både frivillig og organisert) i styringsstrukturen
- Utvide begrepet diakoni til å gjelde både innen og utenfor menigheten, og til å ikke bare handle om besøkstjeneste
- Synliggjøre at diakoni må være en del av det å være kirke, også for DELK

Tese 6. En diakonitjeneste i DELK vil avlaste prestens tjeneste og føre til et mer utadrettet menighetsarbeid. En økt rekkevidde og omfang på arbeidet kan være en konsekvens av en diakonstilling eller et diakonal i menigheten. En organisert menighetsdiakoni der menigheten engasjerer seg som fellesskap, gjør det lettere å mobilisere til engasjement og etablere stabile og gode aktiviteter i menighetsfellesskapet

Olsen ble selv ansatt som barne- og ungdomsarbeider I Ryenberget menighet i Oslo i 2009 Etter eget ønske, ville hun ikke ha stilling som diakon før vigsling var i orden. I 2011 ble det vedtatt at diakoner i DELK kan vigsles, og hun ble da vigslet som kirkesamfunnets første diakon.

Fortsatt har ikke diakoni og diakontjenesten i DELK en plass i styringsstrukturen. Det som imidlertid vises, er at det er økt fokus på diakoni og diakon i DELK, og at nye retningslinjer er under bearbeidelse.

Her har jeg nå informert om at det er nyere skriftlig materiale på gang i DELK, det gjelder både diakoni og endel andre dokumenter, men i resten av denne oppgaven blir det fokusert på dokumenter som allerede er «utgitt» eller offisielle om ikke annet er presisert spesielt. Det er viktig å ha i mente når det diskuteres hva som faktisk foregår.

2.1.5 Hva mener DELK om ordinasjon av kvinner?

DELK praktiserer tjenstedeling. Kvinner og menn har forskjellige oppgaver. Mannen er kvinnens overhode, og innehar hyrde- og læreansvar. Dette er begrunnelsen for at kun menn som kan kalles og velges til tilsynsmann, prest og eldste, samt leder og nestleder for hovedstyret (de to sistnevnte er i kraft av sin stilling medlem av rådsrådet)

Dette er tatt fra grunnreglene, eller et tillegg til grunnreglene:

DELK ønsker å holde fast på det vi mener er en bibelsk lære om at hyrde- og lærefunksjonen i menigheten er tillagt menn. Samtidig er det viktig at både kvinners og menns nådegaver og utrustning tas i bruk i menighetene. Vi ønsker å oppmuntre og legge til rette for at også kvinner får oppgaver og tjeneste på bredt plan i våre menigheter (DELK, 2017)

2.1.6 Dokumentet «Diakontjenesten i DELK»

I 2010 ble det vedtatt et dokument som er ment å være et styringsdokument for diakoni i DELK. Diakoni blir i dette dokumentet definert med Kirkerådet, Den norske kirke, (DNK) sin definisjon av diakoni fra 1987:

Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg, fellesskapsbyggende arbeid, og den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød. (Kirkerådet, 1987)

Det fremheves at diakoni må prege kirken og dens liv. Videre sies det at diakoni ikke er noe nytt i DELK. Det har siden stiftelsen vært tradisjon for nære fellesskapsbånd, og også slektskapsbånd i menigheten. Besøk til syke og eldre og økte utfordringer med flere ensomme blir trukket frem som områder diakonien kommer til uttrykk allerede. Mange av utfordringene er ikke nye, men kan ta en litt annen form, og ikke alle medlemmene i DELK er lenger knyttet så tett sammen med noen i familie og slekt som før. For et par generasjoner siden var stort sett alle barna på skolene medlemmer i DELK. Båndene var rett og slett tette (på godt og vondt), og DELK-samfunnet oversiktlig.

Videre blir det fremhevet at diakontjenesten ikke er en valgfri tjeneste: Det er ikke en spesiell nådegave, men en fast tjeneste i menigheten. Derfor må det i alle menigheter være noen som

har et spesielt ansvar for å påse at diakonien blir fulgt opp, det være seg et diakoniutvalg eller en diakon, lønnet eller ulønnet (på det tidspunktet dette dokumentet ble skrevet, var det ingen ansatte diakoner i DELK, og det hadde aldri vært det).

Diakonien bør rette seg både mot «troens egne» og mennesker/de utenfor menighetens grenser.

Diakoni kan forstås som en fortsettelse av Jesu helbredende gjerning på jorden. Menigheten er kalt til å være Jesu hender og føtter. Menigheten skal være «et helende og legende fellesskap». Diakonien arbeider for at «Kristi kjærlighet skal bli synlig iblant oss» (DELK, 2010)

Diakonien bør forankres i kirken. Det er ikke bare «i den enkeltes lyst og interesser», men er hele menighetens ansvar

Siden det ikke er krav til prestene å ha utdannelse, kan man ikke kreve det for diakoner heller. ”Personlig egnethet og åndelig innsikt vil veie tyngre enn en formell utdannelse” (DELK, 2010, s.4). Diakonen skal både forkynne og drive sjelesorg samt organisere menighetens diakonale arbeid.

Hver menighet bør velge et diakoniutvalg. Disse, kan, evt sammen med daikonen, representere et bredere utvalg av menigheten.

Alle kristne er ved dåpen kalt til et liv i kjærlighet med Gud. Slik er også alle kristne kalt til å formidle videre kjærligheten, til nesten. Dette betyr at alle kristne er kalt til diakonale gjerninger. Diakonen og personer med et diakonalt (f.eks. diakoniutvalg) ansvar i menighetene har et særlig ansvar for å organisere diakonien.

Diakonitjenesten er også i DELK en tjeneste for kvinner og menn.

«I DELK er kvinner viktige i sjelesorgtjeneste, i omsorgtjeneste og fellesskapsbyggende arbeid. Et fornyet fokus på diakoni kan sette nytt lys på kvinners viktige tjeneste i DELK» (DELK, 2010)

I menighetsfellesskapet trengs det at medlemmene viser nestekjærlighet og gjør gode gjerninger mot hverandre, slik bygges gode fellesskap. Gud trenger ikke menneskenes gode

gjerninger. Diakonien hovedoppgave er å legge til rette for gode fellesskap: «Det handler om både om å utruste og styrke menighetene, men også om å nå ut og bli flere» (DELK, 2010)

2.1.7 DELKs strategiplan 2018-2021

DELKs første strategiplan ble forelagt generalforsamlingen høsten 2015. Den ble, med noen endringer vedtatt på neste generalforsamling, i juni 2017. Her gjengis kun de delene av strategiplanen som anses for å være relevante med hensyn til oppgavens tema. I innledningen er det et punkt om blant annet diakoni:

Tidligere i DELKs historie har diakoni, ytre misjon eller misjon i nærmiljøet ikke hatt så sentral plass som i de senere årene. Gjennom forkynnelse, samarbeid med misjonsorganisasjoner, lokale menigheter/kirkesamfunn og organisasjoner har dette utviklet seg til å bli en velsignelse for kirkesamfunnet og enkeltmennesker. Diakoni og nærmisjon har en viktig plass i flere menigheter (DELK, 2017, s 1)

Strategiplanen er ment å skulle være retningsgivende for arbeidet i lokalmenigheter og skole, og menighetene skal utarbeide egne planer i henhold til strategiplanen. Virksomhetsområde C omhandler misjon og diakoni (De andre virksomhetsområdene er menighet, skole og DELK som kirkesamfunn). Målene i dette punktet er å

1. Utvikle tanken om misjonale/utadvendte menigheter som viser omsorg for det hele mennesket
2. Styrke arbeidet med å nå mennesker i nærmiljøet med både evangeliet og menneskelig omsorg

Dette vil vi gjøre ved å:

- (a-c er om misjon)
- d. utvikle menighetsdiakonien videre, med fokus på eldre, ensomme, vanskeligstilte, gravide, sjelesorg, samlivskurs, etc.
- e. ta sosialt ansvar for mennesker i nød; f.eks. marginaliserte/utsatte i nærrområdene
- f. legge til rette for at menighetene kan møte utfordringer fra flyktninger, asylsøkere og innvandrere og bli gode åndelige hjem for dem
- g. utfordre til miljøbevisste menigheter, og bidra til at Guds skaperverk, natur og ressurser bevarer. (DELKs strategiplan vedtatt GF 2017)

2.1.8 Årsmeldinger 2016

Jeg har gått gjennom 11 årsmeldinger fra 2016, og det er felles for disse at det punktet som omhandler diakoni generelt er ganske kort. Flere av menighetene har diakoniutvalg, alle de andre, unntatt én, har en person som har spesielt ansvar for diakonien i menigheten.

Besøktjeneste, kirkeskyss, ulike former for seniorgrupper og blomsterhilsen før jul er fellestrekk. Én menighet er med i en turnusordning med andre menigheter og kirker i lokalmiljøet og har andakt og sang på sykehjem. Et par av menighetene nevner at diakoni innebærer arbeid blant innvandrere i deres menigheter. Atter et par andre skriver at det diakonale arbeidet baseres kun på frivillig innsats. En menighet nevner at de gjerne skulle hatt med barne- og ungdomsdiakoni i sin menighet.

2.2 Tillegg

I innspurten av denne oppgaven hendte det noe svært relevant for denne oppgavens problemstilling, særlig den delen som går på diakonipraksis. Jeg fikk selv et brev fra DELK sentralt, undertegnet av en komite der to diakoner var nevnt og tilsynsmannen hadde skrevet under. Brevet var på to sider, og har blitt sendt til alle som har gått på DELK sine skoler i tidsrommet 1955-1990. Brevet er datert i slutten av april 2018. Til opplysning kan jeg si at jeg hadde hørt om at det var opprettet et forsoningsutvalg, men jeg var ikke klar over hvordan de skulle jobbe og nå ut med informasjon før jeg fikk brevet. Meget kort gjenfortalt sto det i brevet at DELK er klar over at elever som har gått på skolene har opplevd problemer av ulike slag på grunn av streng disiplin, til tider mye fokus på synd, streng og lovisk kristendomsopplæring og feilslått pedagogikk. DELK beklager overfor dem det gjelder, og kan i tillegg til å si at dette aldri skulle ha skjedd, fortelle at virkeligheten nå er en ganske annen på alle skolene og i menigheten forøvrig. Det understrekes at dette absolutt ikke gjelder alle, men om mottagere av brevet føler det det treffer, kan man ta kontakt. DELK tilbyr samtaler, og også videre oppfølging i samarbeid med Modum Bad om det skulle trengs. Allerede dagen etter at jeg mottok dette brevet, var det en artikkel i Dagbladet om dette, og Tønsbergs blad fulgte opp med to forsideartikler dagene etter. Det har også vært en artikkel om ordføreren i Tønsberg som har gått på DELK-skole. Samfunnsredaktøren i Tønsbergs blad

skrev en artikkel at dette er både på sin plass, men også modig gjort av DELK. Siden har det kommet en meningsartikkel fra en tidligere elev der han hevder at ved å motta dette brevet, føler han seg forfulgt av DELK, som han meldte seg ut av så fort han fikk mulighet. Vårt Land, Dagen og NRK har også dekket saken.

Dette skjedde mer enn to måneder etter at jeg hadde avsluttet mine to intervjuer, så dette var ikke et tema i noen av intervjuene, men jeg velger å kommentere det av to grunner: For det første har det mye å si for min sluttinnspurt på denne oppgaven. Her får jeg virkelig føle hvor mye kontekst har å si. Det å sitte og skrive om diakoni og om DELK samtidig som menigheten og kirkesamfunnet «brettes ut» på en kritisk måte i media, har vært krevende.

For det andre er brevet etter min mening et fremragende eksempel på forvandling, forsoning, myndiggjøring som er undertittelen på LVF sin *diakoni i kontekst*, som blir tatt opp i kap 3.1.4. Dette brevet, og mediehåndteringen som foregår mens dette skrives, relaterer seg særlig til forsoning. Faktisk tok en av informantene, P, dette opp i intervjurunde 2. Han sa at han hadde mange fine samtaler på blomsterrundene før jul, og det hendte av og til han kom innpå nettopp dette temaet. Han var av den sterke oppfatning at disse samtalene var en viktig del av hans og menighetens diakonale oppdrag, noe jeg absolutt sier meg enig i.

3.0 Teori

«Diakoni er kirkens hender og føtter» sier en av informantene som er blitt intervjuet i forbindelse med denne avhandlingen. En annen sier at det er «Guds omsorg for mennesker, uttrykt gjennom andre mennesker». «Forankret i menighetens fellesskap tydeliggjøres det at alle er både givere og mottagere av diakoni» hevder tredjemann. «Kristen nestekjærighet i praksis» og «omsorg» sier den fjerde. Intervjuene blir grundig presentert senere, men alle de nevnte utsagnene er gode beskrivelser av diakoni.

Dette kapitlet tar for seg den norske kirkes definisjon på diakoni, fra både 1988 og 2007. Definisjonene utdypes av de tilhørende *Plan for diakoni i Den norske kirke*. En historisk gjennomgang av diakonien fra Jesus og de første kristnes tid og frem til i dag danner et bakteppe. Å ta en såpass grundig gjennomgang av historien, begrunnes med Gadamer's syn på hermeneutikken som ble presentert i metodedelen. Gjennom å se tilbake på historien, kan man forstå nåtiden. Diakonien gir perspektiv til nåtidens diakonisyn og debatter som ruller og går om egenart og praksis. Videre presenteres den teologiske begrunnelsen for diakoni, diakoni som forvandling, forsoning, myndiggjøring og hvordan den influerer kirken.

3.1 Diakonien historiske bakteppe

Et tilbakeblikk på historien, viser hvordan diakonihistorien følger kirkehistorien som igjen følger samfunnshistorien. Det gir en viktig pekepinn på at diakonien blir til i den konteksten den befinner seg i. Det er viktig å ta impulser, se hvor "skoen trykker", hvem som er utsatte og marginaliserte. Collins hevder at diakoners oppgave er mer enn det å tjene og å vise omsorg, at diakonien er ment å være et mellomledd mellom kirke og samfunn. Et annet aspekt ved å være bevisst historien, er at det er lettere å trekke de store linjer, og å se hva som ikke var så bra. Og å avdekke maktmisbruk. I det følgende vil det først bli en innføring i diakoni i Nytestamentlig tid. Videre følges historien til litt forbi reformasjonen i tid. Jeg har ikke tatt med hele diakonihistorien frem til i dag. Etter min mening er det viktigste i forhold til oppgavens tema dekket med kapittel 2.1.1, DELKs historie.

3.1.1 Diakoni i Det Nye Testamentet

Ordene som gjerne kalles diak-ordene; *diakonia*, *diakonos* og *diakonein* er ord som er nevnt tilsammen over 100 ganger i NT. *Diakonia* oversettes vanligvis med tjeneste, *diakonos* er den

som utfører tjenesten og *diakonein* er å tjene. Bruken av disse ordene i NT gir oss et bilde av hvordan diakonitjenesten ble utført blant de første kristne, Selv om det i NT ikke gis klare retningslinjer for hvordan diakontjenesten skal se ut eller organiseres i dag (Nordstokke, 2011, s. 54).

Omsorg for fattige og andre som befant seg på utkanten av samfunnet står sentralt i Jesu forkynnelse, og også i hans handlinger og prioriteringer. I Luk 4. 18-19 er det sitert fra Jesaja om bl.a. at fanger skal få sin frihet, og det skal ropes ut et nådens år. Matt 11.4-5 forteller om blinde som ser, døve som hører og evangeliet som forkynnes for fattige.

Jesus levde og virket midt i blant de fattige og de som ikke var regnet med i samfunnet. Han viste omsorg for syke og lidende, inkluderte utstøtte og talte imot hykleri og urett. Ved å gjøre dette, viste Jesus at han så menneskenes behov, men han pekte også på det riket han brakte nær. Diakonien kan derfor fremstilles som et fellesskap og som et oppdrag også for kirken i dag.

For de første kristne var fellesskapet og det å holde nattverdmåltid en naturlig del av det å videreføre Jesu oppdrag på jorden. Agapemåltidet skulle både tjenes som en forlengelse av nattverdsmåltidet, men det var også ment å fungere som nødvendig utdeling av mat til fattige. Oppgaven, eller tjenesten, de utførte, *diakonia*, besto av både bordfellesskap (der de «trengende» også fikk mat) og forkynnelse (Nordstokke, 2011).

Diakonos har tidligere blitt sett på som en ydmyk og selvutslettende tjeneroppgave. Den australske teologen John Collins utvider begrepet og viser til at *diakonos* også omfatter

- den som oppvarter ved måltider,
- en som er betrodd viktige oppgaver og har ansvar for at de blir gjennomført
- budbærer av viktige beskjeder (Collins, 2002)

Collins fremstilling av diakoni blir presentert senere i dette kapitlet.

Paulus bruker ordet *diakonos* slik at det handler om å utføre et oppdrag som arbeidsgiver har bestemt. (1.kor 3.5), 2.kor6.4, Ef 3.7, Kol 1.23 og 25 bl.a.).

3.1.2 Historisk tilbakeblikk på diakoni og diakoner

Oldkirken

Oldkirken regnes for å være fra den tiden da de første kristne, «øyenvitnene» var gått bort og frem til ca. 476, da det vestromerske imperium faller. I denne tiden var det enorm kirkevekst. Det er anslått at det var 40% vekst for hvert tiår, og at kirken i løpet av 200-tallet vokste til ca. 1 million kristne. Menighetene fikk faste, organiserte strukturer. Hvert område fikk en biskop, og diakoner var deres nærmeste medarbeidere. Det ble etterhvert praksis at det ikke skulle være flere sju diakoner under en biskop (slik som «de sju» som ble innsatt av apostlene i Apgj. 6). Da oppgavene ble mange, fikk diakonene assistenter. Disse ble kalt subdiakoner. Den enorme kirkeveksten antas å ha sammenheng med at kirkens radikale budskap om alle menneskers likeverd, og ubetinget omsorg for fattige og nødlidende var godt nytt for mange.

I tillegg til å være datidens helse- og omsorgsvesen, tok kirken opplæring i kristen tro svært alvorlig. Dåpsopplæringen, *katekumen*, varte i tre år, og var diakonene og diakonissenes ansvar. De var også med da biskopen døyte kandidatene. Dette var en videreføring av tradisjonene i Apgj 8. 26-39, om diakonen Filip som lærer den egyptiske vismannen og får ham døpt. Skriftlige kilder bekrefter at diakoner deltok i liturgien i kirken. Diakoner hadde også mest sannsynlig ansvar for å dele ut både mat og penger til trengende.

Nattverden var fortsatt et måltid (agapemåltid), og diakoner hadde ansvar for organiseringen. Oppgaven var todelt; de oppvartet de som kunne være til stede under måltidet, og hadde også ansvar for å bringe måltidet ut til de som av en eller annen grunn ikke kunne være med i fellesskapet. Nattverdsmåltidet fungerte som en brobygger mellom gudstjenesten og omsorgstjenesten. Diakonenes oppgave var å videreføre tradisjonen fra urmenigheten med måltid og disippelfelleskap rundt Jesus.

Diakonene hadde i dette tidsrommet store og viktige posisjoner i kirken. De eldste skriftene fastslår at diakoner var betrodd intet mindre enn Jesu Kristi tjeneste på jorden. Hierarkisk var de biskopenes høyre hånd. Oppgavene innebar blant annet å stå for utdelingen av midler til de fattige. De rådde over mye og det er grunn til å tro at det forekom at diakonposisjonen ble misbrukt. Etter hvert gjorde imidlertid kirken flere endringer som svekket diakonenes

posisjon. Kirken endret praksisen med nattverden, slik at den ikke lenger var et måltid, og presterollen ble styrket ved at prestene overtok biskopens liturgiske oppgaver. Diakonene havnet nederst i triaden biskop-prest-diacon. Klostersvesenet vokste også frem, og kirken mistet sin rolle som sosial aktør. Munker og nonner overtok isteden ansvaret for fattige og syke.

Middelalderen

Rundt år 1000 var den vestlige verden preget av kriger, hungersnød og epidemier. Den sosiale nøden var stor og rammet mange. Det førte med seg store diakonale oppgaver.

Keiser Karl den store omtalte seg selv som diacon, og holdt en trontale som er hentet nesten ordrett fra Matt. 25. Han påtok seg ansvar for den karitative (omsorgsrelaterte) diakonien.

Fattigdom var et stort problem, og det ble innført tiggerordner. Hvert territorium skulle ta ansvar for sine fattige og tiggere. Meget enkelt og forkortet sagt, utviklet dette seg etterhvert til barmhjertighetsgjerninger og et middel for de rike til å oppnå frelse. Som i sin tur igjen førte til avlatshandelen. Man kan derfor si at dette dannet et bakteppe for reformasjonen.

Reformasjonen

I 1517 hengte Luther opp sine 95 teser på kirkedøra i Wittenberg. Det var særlig kirkens praksis med avlat, skjærsild og hvordan man kunne betale seg til frelse han kritiserte. Luther forkynte at man ikke blir frelst ved gode gjerninger. Et viktig poeng for ham, var å få bukt med den store fattigdommen som overgangen til pengeøkonomi og økt tilflytting til byene hadde ført til. Praksisen med at «når pengene i kassen klinger, du fort gjennom skjærsilden springer» fordret fattige mennesker for at de rike skulle oppnå frelse.

Luther talte imot den katolske kirkes ordninger med at diakonene leste opp evangeliene inne i kirken. Dette var ikke diakonatets oppgave. De skulle heller ta seg av utdelingen av kirkens rikdom til de fattige. Nestekjærighet er bedre enn avlat. Likesom Luther talte for allment prestedømme, mente han at det er enhver kristens plikt å vise nestekjærighet til de rundt seg. Ethvert døpt menneske har del i nestekjærighetens tjeneste.

Etter reformasjonen

Etter reformasjonen vokste det frem diakonale institusjoner i Tyskland, og disse tok over ansvaret for å ivareta samfunnets helse- og omsorgsoppgaver. De diakonale institusjonene står fremdeles veldig sterkt i Tyskland i dag.

Den diakonale bølgen kom også til Norge. I 1889 grunnla Hartvig Halvorsen Diakonhjemmet. Målgruppen var syke og fattige som levde på samfunnets skyggeside. Diakonutdanningen ble grunnlagt, og diakoner ble vigslet i institusjonene. Kort oppsummert var diakonien preget av det å yte omsorg for de til enhver tid «trengende». I 1919 fant den første kirkelige diakonvigslingen sted. Det hadde da vokst frem et ønske om at diakonien skulle være forankret i kirken og at diakonen skulle ha kirken som sin arbeidsgiver.

(Nordstokke, 2011, s. 65-80 og s. 81-94, Oftestad, 2001)

3.1.3 Kvinnelige diakoner i historien

Paulus skriver om kvinnen Føbe at «hun er en som har tatt seg av mange» (Rom 16. 1-3). Om det betyr at hun har vist stor gjestfrihet og/eller om hun har hjulpet folk i vanskeligheter er uvisst. Det antas at hun var en betrodd kvinne, og at hun befant seg i en lederposisjon slik at hun kunne ta selvstendige avgjørelser og handle når hun fant det nødvendig.

I 1.Tim (5. 3-16) skrives det om enkene i menigheten som fikk betrodde oppgaver som gjaldt gjestfrihet, utdeling av mat og at de generelt gjorde gode gjerninger.

Som tidligere skrevet, nevnes det både kvinnelige og mannlige diakoner i NT. Opp igjennom historien har kvinner mest sannsynlig vært likestilt med mannlige diakoner når det gjelder utdeling av penger og mat, og å utøve omsorg. Da diakonene ble del av det liturgiske i kirken, ble kvinner skjøvet på sidelinjen. Da de diakonale institusjonene kom til Norge, var det imidlertid plass til både mannlige og kvinnelige diakoner i systemet

(ibid)

3.2 Hva er diakoni?

Det norske diakonforbund forklarer på sin nettside hva diakoni er på denne måten:

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste, nestekjærlighet i praksis. Diakoni er omsorg for hele mennesket fra vugge til grav, både forebyggende og helende. Den har fokus på åpen og skjult nød. Det kristne menneskesynet ligger til grunn for tjenesten (Det norske diakonforbund, 2017)

DELK har ikke utformet en egen definisjon på diakoni, men i dokumentet *Diakonitjenesten i DELK* (som er oppsummert i kap 2.1.5) er det formulert slik:

En vanlig definisjon på diakoni er: Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg, fellesskapsbyggende arbeid, og den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød. (Kirkerådet, 1987) (DELK, 2010 s. 1)

Som nevnt tidligere, er prosessen med å utarbeide både et nytt plandokument og en definisjon av diakoni i kirkesamfunnet godt i gang. Siden dette arbeidet ikke er ferdigstilt og intet dokument er publisert, brukes dokumentet som foreligger pr dags dato.

Diakonibegrepet favner bredt. Som fag favner diakoni i alle fall samfunnsfag, teologi, historie, sosiologi, og helsefag. Jeg velger her og presentere tre dimensjoner ved diakoni som har betydning for problemstillingen i oppgaven. *Omsorg, fellesskap og kirkens oppdrag.*

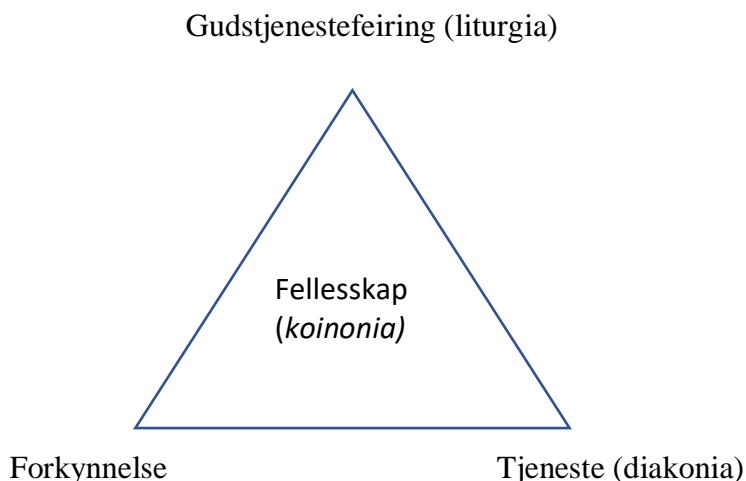
3.2.1 diakoni som omsorg

Diakoni er kirkens omsorgsarbeid. Er dette omsorgsarbeidet annerledes enn annen omsorg? Er kristen nestekjærlighet noe annet enn allmenn nestekjærlighet? Hva gjør diakoni til diakoni?

Det som gjør kirkens omsorg til diakoni i kvalifisert forstand, er verken dens innhold eller dens særlige kvalitet, men rett og slett at det skjer i *Jesu navn*. (Hegstad, 2009, s 82)

3.1.2 Diakoni som fellesskap

Kristent fellesskapet som beskrives i NT er trinitarisk og kristologisk begrunnet. *Diakoni i kontekst* beskriver diakoni som kirkens DNA. Diakoni har nære forbindelser til liturgien i kirken, og til forkynnelsen. Gudstjenestefeiringen (liturgia), Forkynnelse (kerygma) og Tjeneste (diakonia)

Alle tre dimensjonene er like viktige, og alle tre er uttrykk for fellesskapet. (Kirke Nå, s .57) Trekanten har liturgia på toppen, og det illustrerer at den vertikale dimensjonen må være til stede. Diakonien må være forankret med åndelig virkelighetsoppfatning og ha «sitt feste i det kirken forkynner og feirer» (LVF, s30). Den horisontale linjen gir fotfeste i det virkelige liv. Her vises det at diakonien er og skal være en del av samfunnet og ta det på alvor. Begge dimensjoner må være til stede for å utvikle en sunn diakoni. Guds nåde er gratis, og diakonal praksis må utøves raust og ubetinget. (LVF, 2010 s. 30)

Menighet og fellesskap henger nøye sammen. Kirken og menigheten skal være et sted der alle kan komme og delta. Det må fysisk legges til rette for adkomst til alle, og det er et mål at alle skal føle seg velkommen i kirken. Noen ganger krever det mot å invitere og å ta imot mennesker i fellesskapet. Som menighet, og kirke er det betimelig å stadig spørre seg om man når de man ønsker, med kristen nestekjærlig omsorg. Fanuelsen peker på at kirken fremstår som en kirke for middelklassen med borgerlige tendenser. (2009, s 151). Det er ikke sikkert at

mennesker som ikke hører inn i den kategorien tar invitasjonene om samtalegrupper, konfirmantforeldremøter og kirkebokutdeling til 4-åringer på alvor som om det skulle gjelde dem.

Fellesskapet inkluderer også kristne brødre og søstre i andre deler av verden:

På ulike måter kan verden utenfor oss selv trekkes inn i fellesskapene og gi nye erfaringer og nytt engasjement gjennom vennskapskontakter, misjonsprosjekt og gjensidig besøk, men også i forbønnen og ofringene hvor man får anledning til å vise solidaritet og støtte (Jordheim, 2009, s 18)

3.2.3 Diakoni som kirkens oppdrag

Når kirken gjennom sin diakoni bidrar til å restituere og fornye menneskers liv, er dette på en og samme tid bekreftelse av Guds skapergjerning og et tegn på den fornyelse av det skapte som gudsriket innebærer (Hegstad, 2009, s 81)

Diakoni er altså ikke noe kirken selv velger om den vil ha eller ikke. En helhetlig kirke, som vil favne hele mennesket, kan ikke gjøre diakonien til en separat del av kirken. Diakonien, og det diakonale perspektiv må prege hele kirkens liv (Hegstad, 2009, s 82). Kirken er sendt til verden med oppdrag om å forkynne evangeliet og å gjøre det beste for menneskene. Kirken er sendt av Jesus for å «være lys og salt i verden».

1.Joh 3,17: «Men den som har mer enn nok å leve av og likevel lukker sitt hjerte når han ser sin bror lide nød, hvordan kan han ha Guds kjærlighet i seg?»

Diakoni er ikke valgfritt for en kirke, eller et kirkesamfunn. Diakoni er en integrert del av det å være kirke: Joh. 15 9-17 sier at slik som Gud har elsket menneskene, skylder menneskene å elske hverandre. Liksom kirken er gitt oppdraget med å forkynne er den samtidig gitt oppdraget med å tjene og vise nestekjærlighet. Som diakoni vil kirkens tjeneste alltid måtte være ledsaget, eksplisitt eller implisitt av budskapet om frelsen i Jesus Kristus. (Hegstad,

2009, s 82). 1. Joh 3.18: ”Mine barn, la oss elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet”

Dietrich hevder at debatten om diakoniens plass i den norske kirke, frem mot kirkemøtet i 2001, var preget av at diakoni er en frukt av troen, og en følge av evangeliet (konsekutiv). Det ble skapt et unaturlig skille «mellom diakoniens skapelsesteologiske, og dens kristologiske og ekklesiologiske forankring» (Dietrich, 2011, s 99). Dette synet gjør at diakonien ikke blir en nødvendig del av det å være kirke.

Definisjonen av diakoni som har vært gjeldende i den norske kirke fra 2007 viser imidlertid at den norske kirke nå ser på diakoni som en integrert del av kirken (konstitutivt):

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. (Kirkerådet, 2007)

- I.
- II. Denne definisjonen har en subjekt-subjekt-relasjon til grunn. Gjennom livet har alle mennesker av og til behov for hjelp, støtte og kjærlighet (diakoni, rett og slett). Kort sagt: i dag er det du som trenger en hånd eller noe annet, i morgen kan det være meg. Gjensidighet, og det at alle mennesker kan komme inn i kirkens fellesskap med sine ressurser og sin uendelige verdi er mer uttrykt i 2007definisjonen. (Jordheim, 2009, s 13-26)
- III. Den utvider horisonten og det diakonale nedslagsfeltet. De to første «søylene» nestekjærlighet og inkluderende fellesskap, er også beskrevet i 1988-versjonen. Vern om skaperverket og kamp for rettferdighet viser et tydeligere ansvar for kirken for å forvalte naturen og ressursene riktig, og å kjempe (proaktivt) for en bedre ressursfordeling, og for mennesker som er undertrykte og marginaliserte. «Kampen» vitner om at diakonien ikke nødvendigvis er en stille, snill og god tjeneste. Når det trengs, kalles kirkens folk til å rope ut der det trengs. Gi en stemme til de stemmeløse. (Jordheim, 2009, s 13-26)
- IV. *Evangeliet i handling* viser at diakonien konstituerer kirken. «Forkynn evangeliet, om nødvendig med ord» er et berømt sitat av Frans av Assisi. Diakonien er ikke bare en konsekvens av evangeliet, den er en måte å forkynne på (Dietrich, 2009, s 47). (Jordheim, 2009, s 13-26)

Det understrekes i plandokumentet at «diakonien har et spesielt ansvar der få eller ingen bryr seg» (Kirkerådet, 2008, s 7). Matt 25. 35-40 vitner om at kirken, og diakonien må ta ansvar nettopp der ingen bryr seg og for dem som faller utenfor i samfunnet. De sultne og tørste, de fremmede, nakne, syke og de som er i fengsel. De er, og skal fortsatt være i diakoniens fokus selv om ikke mennesker i nød nevnes spesielt i definisjonen. De som på en eller annen måte får sitt menneskeverd krenket, er målsetting for diakonien (kirkerådet, 2008, s 23).

3.1.4 Diakoni som forvandling, forsoning, myndiggjøring

Alle trenger vi å bli forvandlet, forsonet og myndiggjort. Av den grunn har vi alle behov for diakoni – først og fremst Guds diakoni slik den ble åpenbart i Jesus Kristus, men også som gjensidig omsorg og medvandring med hverandre. (LVF, 2010, s.44)

Forandring er en prosess, og en påminnelse om at Gud stadig fornyer det han har skapt. Alle opplever å være sårbare. Forvandling er med på å viske ut skillet mellom ”oss” og ”dem”, som giver og mottaker av diakoni. (s. 43-44)

Jesus død og oppstandelse forsonet mennesker med Gud. *Forsoning* er

en gave til en splittet verden, og diakonien forsøker å vitne om dette løftet gjennom initiativer som fremmer fred og forsoning (s. 44). Kor 5.19-21 oppfordrer til forsoning ”For det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv” (v. 19).

Diakoni i kontekst sier at *diakonia* betyr ”forsoningens tjeneste (LVF, 2010, s. 44). Videre står det at

I situasjoner med vold og undertrykkelse får ikke ofrene lov å fortelle sine historier, og uten at sannheten om fortiden kommer fram, kan det ikke skje noen virkelig forsoning (LVF, 2010, s.45)

Der det skjer forsoning, har sannheten fått kommet frem i trygge omgivelser. Forsoning skal føre til nye ansvar og relasjoner. Det er mer enn å eliminere det som er vondt og utrygt (s. 45)

Ethvert menneske er skapt unikt i Guds bilder. Menneskene på jorda er utrustet med forskjellige evner og ferdigheter, men alle mennesker blir utrustet og *myndiggjort* av ham. Diakonien har et særlig ansvar for å tale de stemmeløses sak, eller til å gå sammen med dem til talerstolen (s 46).

I dette ligger det å opprette diakonale tiltak som styrker folks verdighet og gir dem mulighet til å være ”subjekter” både i kirken og i samfunnet (LVF, 2010, s.46)

Forsoning og forvandling kan være med på å gjøre myndiggjøring mulig. Det krever brobygging, og mot til å tale imot feilfordeling av makt, også i kirkelige sammenhenger. ”En som går imellom kan ikke tie” (LVF, 2010, s.47). La det være en overgang til neste avsnitt.

3.1.5 Dialog i diakonien

Jordheim skriver om dialog i diakonien. «Dialogen er et redskap på veien til vekst og forandring. Derfor er dialog viktig for diakonien både når det gjelder den forandringen som kan skje, og når det gjelder samarbeid.» (Jordheim, 2009, s 23). En dialog er en samtale som deltagerne

går inn i med en forventning om at alle som deltar, har noe å bidra med, og man innser at i tillegg til å bidra med egne innspill, skal man også hjelpe andre til å bidra med sine ... Dialogen er et redskap på veien til vekst og forandring. Derfor er dialog viktig for diakonien både når det gjelder den forandringen som kan skje, og når det gjelder samarbeid (Jordheim, 2009, s 23).

Ved å invitere til dialog, stiller man seg åpen og sårbar. Ingen skal styre samtalen, den er preget av en subjekt-subjekt-relasjon. Den som inviterer til dialogen kan og skal ikke på forhånd bestemme hva som skjer i dialogen. Jordheim skriver at den søramerikanske teologen Freire hevder at dialog er en viktig del av en endringsprosess. Det handler om å få synspunkter fra (den) andre før man handler. Ikke sette seg i maktposisjon ved å overstyre (Jordheim 2009, 18-26).

3.1.3 Diakoniens teologiske grunnlag

«Det teologiske utgangspunktet for diakonien finnes i det oppdraget Gud har gitt kirken og som kommer til uttrykk i vår samlede kristne tro» (Kirkerådet, 2008, s 9).

Mennesket er skapt i Guds bilde, og til fellesskap med hverandre og med Gud.

Diakoni begrunnes i de tre trosartiklene, i en *trinitarisk diakoniforståelse*. Gud som skaper og opprettholder, Jesus Kristus som kom for å tjene menneskene og som helbreder og leger og Den hellige ånd som leder oss gjennom livet, i ferdiglagde gjerninger.

Troen på Gud Fader, som skaper og opprettholder: alle mennesker er skapt likeverdige og er like verdifulle for Gud. «Diakonien er uttrykk for det ansvaret for medmennesker Gud har gitt alle mennesker gjennom nestekjærlighetsbudet» (Kirkerådet, 1988 s. 10). Menneskene er satt til å forvalte jorda med gjensidig respekt for hverandre, og for alt liv på jorden. Diakonien, her uttrykt ved omsorg som utøves, begrunnes ut fra troen på Gud som skaper og opprettholder (Fanuelson, 2009, s. 149).

“Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var overmåte godt” (1.Mos.1). Gud skapte mennesket i sitt bilde, og han fortsetter å skape og opprettholde menneskene og alt annet liv på jorda. Luther sier i forklaringen til den første trosartikkelen:

Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger. Han har gitt meg legeme og sjel, forstand og alle andre sanser. Han holder alt dette ved lag og gir meg hver dag det jeg trenger for å leve. Jeg tror også at han verner meg mot alle farer og vokter meg mot alt ondt. Dette gjør han av bare faderlig godhet, uten at jeg har fortjent det. For alt dette skylder jeg å takke og love ham, tjene og lyde ham». (Luthers lille katekisme, kirken.no)

Alle mennesker og alt Guds skaperverk er omgitt av hans uendelige kjærlighet, og er ukrenkelig.. Kristne motiveres til å vise nestekjærlighet og å gjøre diakonale innsats verden over. Det anerkjennes i den kristne troen at det finnes onde og ødeleggende krefter. Den diakonale tankegangen er å kjempe sammen med dem som lider og der det ser håpløst ut. I Rom 4.18 står det at Abraham trodde, selv om alt håp var ute. Han holdt fast på håpet. Det skal også menneskene gjøre. (LVF, 2010, s 24)

Troen på Jesus Kristus, Gud som frelser:

Diakonien er et vitnesbyrd om Guds tjenende kjærlighet til alle mennesker i Jesus Kristus. Han sonet for alle menneskers synder og satte menneskene fri. Kirken og alle kristne skal vitne om evangeliet ved å kjempe for de som undertrykte og de som lever et uverdige liv (Kirkerådet, 1988, s 10).

I NT står det mye om hvordan Jesus viste omsorg for menneskene han møtte, og måten han så folk og behandlet dem. Jesus har vært og er et forbilde for hvordan omsorg og nestekjærlighet skal utøves for kristne til alle tider, og er det også i dag:

Det som imidlertid på en avgjørende måte er viktig i møte med Jesus for den som går inn i en omsorgsrelasjon, er at Jesus gjennom sin død og oppstandelse setter menneskene fri til omsorgstjeneste ... Kristus-troen frigjør og forplikter (Fanuelen, 2009, s 149)

I forklaringen til 2. Trosartikkel, skriver Luther:

Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin uskyldige lidelse og død. Dette har han gjort for at jeg skal være hans egen, leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferd, uskyld og salighet, liksom han har stått opp fra de døde, lever og regjerer i evighet. (Luthers lille katekisme, kirken.no)

Jesus kom til jorden for å tjene og å gi sitt liv som løsepenge for mange slik det står i Mark 10.45. «Gjennom Jesu diakoni blir menneskers verdi og verdighet bekreftet og forsvart. Jesu diakoni er en manifestasjon av Guds nåde, som forsoner, forvandler og myndiggjør» (LVF, 2010, s.25). I Joh 13 står det at Jesus vasker disiplenes føtter. Fotvasken, utført av mesteren selv, var en uventet og sjokkerende handling, men Jesus viste med dette for ettertiden hvordan man i disippelfellesskapet skal tjene hverandre (LVF, 2010, s.L 25)

Det nye testamentet har mange eksempler på at Jesus står sammen de som er på siden av samfunnet. Han ser de som ingen andre ser og bryr seg om, han helbreder og han går sammen med alle slags mennesker. Til og med snakker han av og til imot sine egne disipler når de vil skåne ham, slik som da barna flokker seg rundt ham: «La de små barn komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til» Luk 18.16. Dette ble sagt i en tid da barn ikke skulle ses eller høres. I tillegg viste han ved å ta barna til seg at han bryr seg om foreldrene deres, som fører til han det mest verdifulle de har for at han skal velsigne dem. (LVF, 2010, s 25-26)

Troen på Den Hellig Ånd, Gud som veileder: «Diakonien er en frukt av det nye liv som skapes ved Den Hellige Ånd. Menighetens fellesskap er uttrykk for diakonen som vokser frem av den kristne tro. Menighetens fellesskap strekker seg også ut over landegrensener og til søsterkirker og mennesker som lider i alle deler av verden» (Kirkerådet, 1988 s 10). Luther sier i den 3.trosartikkel:

Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham. Men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg, helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tro. På samme måte kaller, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden og bevarer den hos Jesus Kristus i den felles kristne tro. I denne kristne kirke tilgir han daglig meg og alle troende alle synder. På den ytterste dag skal han vekke opp meg og alle døde og gi meg og alle troende i Kristus et evig liv (Luthers lille katekisme, hentet fra kirken.no)

Den Hellige Ånd gir kraft og styrke til hverdagen. *Diakoni i kontekst* peker på hvordan Den Hellige Ånd ble gitt disiplene. De ble redde da ildtungene kom, men redselen ble forvandlet til glede da de forsto hva som skjedde. «De ble utrustet og myndiggjort til oppdraget de hadde fått» LVF, 2010, s. 26). Kvinner og barn, slaver og fri, nevnes som mottagere av Ånden. Jesus viser flere eksempler på at han handler imot samfunnets regler og normer. Han snakker til kvinnen ved Sykars brønn, han lar en samaritan være helt i en lignelse han forteller, og redde en vandringsmann som har blitt overfalt, der en prest og levitt ikke brydde seg. Han «ga stemme til mennesker folk ventet skulle holde munn» (LVF, 2010, s. 26).

I dåpen får den som døpes Den Hellige Ånd, og inkluderes i det kristne fellesskapet. Allerede i dåpen, kalles mennesker til å bli inkludert o til å inkludere andre. Samtidig skjer det en myndiggjøring og utrustning til å ta del i Guds misjon: *Dere er verdens lys! slik skal deres lys*

skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen!» (Matt 5. 14-15). (LVF, 2010, s. 26)

3.1.5 Allmenn og organisert diakoni

Paulus skriver om åndens gaver. I luthersk teologi er fokuset på at alle åndens gaver er like viktige. Dette har vært brukt som grunnlag for det allmenne prestedømmet. Den samme argumentasjonen kan gjerne brukes på forholdet mellom organisert diakoni og den allmenne diakonien. Alle som tror og er døpt har fått Den hellige ånd utøst over seg og har fått ta del i Kristi død og oppstandelse. Jesus er verdens lys, og hans etterfølgere kalles til å være det samme. (LVF, 2014 s 26).

3.2 Hvem er diakonen?

Den organiserte diakonien er et uttrykk for det organiserte arbeidet som diakoner og diakoniarbeidere utfører på vegne av menigheten overfor utsatte enkeltmennesker og grupper (Jordheim, 2009, s 17).

Alle kristne mennesker er i dåpen kalt til å tjene, og til å leve et liv i nestekjærlighet. Menneskers frelse avhenger ikke av gode gjerninger, men er en naturlig del av livet som Kristi etterfølger. Liksom alle mennesker kan og er kalt til å be og forkynne gjennom *det allmenne prestedømmet*, er gaven og oppgaven til omsorg og nestekjærlighet *det allmenne diakonatet* (Dietrich, 2011, s 107). Diakonen har en særlig oppgave når det gjelder kirkens diakonitjeneste. I tjenesteordning for diakoner §2 står det: «Diakonen leder menighetens diakonitjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere» (Det norske diakonforbund, 2017).

Dietrich sier at diakonen «funger som en katalysator for menighetens diakoni» (2011, s 125). Diakonen skal ikke utføre alt arbeidet i menigheten som har med diakoni å gjøre selv, men ledelsen av arbeidet er diakonens ansvar.

Dietrich sier «Diakonalt lederskap har med kirkens diakonale selvforståelse å gjøre og bør derfor være en del av all ledelse i kirken» (Kall og profesjon 2011, s 121). Diakonalt lederskap vil være ledelse som setter diakonale verdier høyest. Inkludering og involvering, medvandring og samarbeid står høyt i kurs. Kristi legeme, der alle er like viktige. Et inkluderende fellesskap fordrer at forskjellige typer mennesker har adgang til å ta del også menighetens ledelse (Dietrich, 2011, s 125).

3.2.1 De første diakonene

I Apgj 6.1-6 står det at det hadde oppstått uro ved den «daglige utdelingen». Fellesskapet ved utdelingen ble uroet ved at de gresktalende enkene ble tilsidesatt av de hebraisktalende jødene. Dette opprørte de gresktalende jødene og de gikk og klagde til apostlene, som hadde ansvaret for utdelingen. Apostlene valgte da ut sju menn som var «fylt av Ånden», som kunne ta seg av utdelingen.

Tradisjonelt har «innsettelsen av de sju» i Apgj. 6. 1-6 blitt brukt som bevis på at det er belegg for å tro at den diakonale tjenesten ble opprettet allerede i NT. Nordstokke (2011, s 53) forklarer hvorfor: Etter noen hundre år med katolisering av kirken, mente man at NTs opprinnelige ide med diakon og diakoni var gått tapt. Diakonaten hadde blitt «reduert til å være første trinn i stigen mot prestegjeringen» (Nordstokke, 2011, s 53) i en hierarkisk oppbygd lederstruktur i kirken. Å finne frem til innsettelsen av de sju, var et forsøk på å opprette diakonaten i dets opprinnelige NT-form.

Collins har i sin forskning funnet at ordet *diakonia* ikke er brukt en eneste gang i forbindelse med innsettelsen av de sju. Han stiller også spørsmål ved om det er mat det er snakk om i den «daglige utdelingen». Han hevder at hvis det var mat det var snakk om, hadde de fått det, så han peker mot at det var den andre dimensjonen ved måltidet de ikke fikk ta del i, den sosiale og forkynnende delen. Dette betyr, hevder Collins, at de sju som ble innsatt av apostlene, hadde en annen rolle. De skulle, på oppdrag fra apostlene (lederne i menigheten) lære og forkynne, tale enkenes sak og generelt være brobyggere mellom menigheten og samfunnet. Collins bruker ikke dette som argument mot at det var diakoni i de første kristne menigheter. Tvert imot bruker han dette som et argument for at diakonene i NT i tillegg til å drive omsorgsarbeid, også var betrodd viktige oppgaver og det å være brobyggere og mellommenn

fra sin oppdragsgiver (Gud og kirken) og folket. Kjær Nielsen sier det samme (2003, s. 157). Det at dette ikke taler om opprettelse av diakonatet, taler ikke imot kirkens diakoni. Tvert imot. Beskrivelsen av den daglige utdelingen, som også gjaldt måltider og innebar mat, vitner om at de første menigheter tok sitt diakonale ansvar svært alvorlig. I tillegg sier teksten at det er menighetenes oppgave både å forkynne, og å «gi mat».

Derfor er den også en af kirkens centrale opgaver. Den er en del af den omfattende *diakonia*, der utfolder sig i ord og gerning (Nielsen, 2003, s. 158)

«Go between» betyr direkte oversatt å «gå imellom». Jordheim gjør rede for Collins' teori om diakoni i en artikkel hun skrev i forbindelse med en undersøkelse av hvordan diakoner rundt om i verden ser på sin egen rolle. Undersøkelsen ble gjort på World Assembly i 2013 i Berlin. Resultatet viste at mange av diakonene så på seg selv som brobyggere og «go betweenere», at de spilte en rolle mellom kirke og samfunn. Dette, sier Jordheim er en interessant vinkling i forhold til tanken om at diakonen er den ydmyke tjeneren (Jordheim, 2014, s. 196).

Nettopp dette er essensen i Collins teori.

Ifølge Collins var grekerne kjente med ordet «diakon» som en tittel for noen som var involvert i prestasjon av en oppgave eller i overlevering av en gave, men også som kelnerne ved religiøse festivaler som inkluderte måltider (Collins, 2002, s.91)

Som en liten *funfact* nevner jeg her at regnbuen var, ifølge myten, en sti fra himmelen gjennom budbringeren Iris (kalt Diakonos av poeten Aristophanes) (s. 91)

En *diakonos* har noen bak seg som gir mandat til å utføre et oppdrag, og handler på vegne av en oppdragsgiver. Diakonen er en som går imellom og er betrodd oppgaven å gå med en viktig beskjed. «Som en agent har diakonen et mandat i tillegg til personlig forpliktelse». Diakonen er budbringeren som handler på oppdrag fra mesteren, som er Gud. Istedenfor å kun være den ydmyke tjeneren, er diakonens oppgave å være budbringer med Guds kjærlighetsbudskap til hans folk.

Selv om Collins teori har blitt kritisert, er det mange som mener at hans teori har utvidet synet på diakoni på en måte som det er umulig å overse (Jordheim, 2014 s 197). Collins argumenterer mot at det settes et likhetstegn mellom diakoni og ydmyk tjeneste og nestekjærlighet. Han sier heller at diakonen er både en budbringer med et oppdrag, både fra kirken, biskopen og Gud og en ydmyk tjener som viser nestekjærlighet. Hans teori utfordrer det klassiske synet på hva diakoni kan være i verden. Jordheim presiserer at Collins teori ikke må tas som en fraskrivelse av ansvaret som alle kristne har, nemlig å vise kjærlighet til mennesker rundt oss. Som en av informantene i Jordheim sin studie sier:

«Jeg er mellomledet som tar kirken ut i samfunnet og bringer tilbake menneskenes bekymringer og behov tilbake til Gud. Jeg bygger broer og legger til rette passasjen mellom kirke og kultur» (Jordheim, 2014 s. 199)

4.0 Metode

Metode er alt man gjør før, under og etter datainnsamling. Det kan være intervju, spørreskjema, observasjon eller dokumentanalyse (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010:29). Denne oppgaven forsøker å finne ut hvilket diakonisyn og diakonpraksis som finnes i DELK i dag, samt kaste et blikk både på fortid og fremtid. Kvalitativ forskningsmetode er det jeg fant mest hensiktsmessig å bruke for å belyse problemstillingen. Grunnen er at «når vi benytter kvalitative metoder, er formålet som regel å komme nær innpå personer i den målgruppen vi er interessert i å vite noe om» (Johannessen mfl, 2016, s 103. I tillegg er kvalitative undersøkelser vanlige når man vil studere et fenomen grundig. Kvalitativ metode er hensiktsmessig når det som skal forskes på, ikke er et tema det har blitt forsket mye på, hevder Thagaard (2013, s 12). Diakoni i DELK har ikke vært gjenstand for særlig mye litteratur eller forskning.

I forsøket på å besvare oppgavens problemstilling, har det blitt samlet inn data i to ulike intervjuerunder. I dette kapitlet blir det viktig å forklare fremgangsmåte og hvorfor de ulike valgene er gjort. Det gjøres rede for hvorfor valget falt på kvalitative forskningsintervjuer, i andre runde semi-strukturerte, og for utvalget som er gjort. Hvordan materialet er bearbeidet, samt studiens kvalitet og etiske refleksjoner blir også gjennomgått.

4.1 Kvalitative forskningsintervjuer

«Det kvalitative forskningsintervjuet er en samtale med struktur og formål» (Johannessen et al, 2010 s.135). Formålene med hele oppgaven er beskrevet i problemstillingen. Det ville krevd for mye ressurser å foreta personlige intervjuer med alle lederne og noen frivillige i DELK, så et kortere epostintervju ble sendt ut først. Epostintervjuene kalles intervjurunde 1. Svarene her ga en viss breddeforståelse av hva informantene mener om temaet.

Kvalitative intervjuer ble valgt fordi kvalitativt intervju betegnes som en samtale mellom forsker og intervjuperson om tema som forskeren vil vite noe mer om (Thagaard 2013, s 98). Det beskriver helt presist hensikten med intervjuene i intervjurunde 2 som ble gjort i denne sammenhengen. Intervjuguiden er vedlagt.

Informasjonen som er samlet inn i kvalitative intervjuer må fortolkes for å gi mening (Johannessen mfl, 2016, s 163). Thagaard (2013, s 37) påpeker at fortolkning og forskerens

forforståelse er av stor betydning gjennom hele prosessen. Når ordet *forforståelse* kommer opp, er veien til hermeneutikk og Gadamer kort. Hermeneutikk er en måte å forstå på. Helheten forstås gjennom å dele opp hendelsen eller historien, man tilegner seg ny kunnskap i prosessen, og setter sammen hendelsene igjen. Ny kunnskap er tilegnet, og en ny forståelse er dannet. Selv om dette ikke er et hovedpunkt i oppgaven, og hermeneutikk ikke er brukt som metode. Gadamer mente at hermeneutikk er ”en generell filosofisk teori om hva forståelse er, hva som skjer i oss og med oss når vi forstår” (Krogh, 2014, s. 43).

Diakonistudet og det å skrive denne oppgaven, er på flere måter en hermeneutisk prosess. I tilnærming til DELK bringer jeg inn mye forforståelse. Både i møte med informantene og gjennom fordyping i pensum har den hermeneutiske sirkel, eller spiral surret og gått.

Gadamer mente at våre fordommer og vår forforståelse gjør det mulig for oss å tolke situasjonen vi er i. Hvis Gadamers tenkning trekkes langt, er ingenting absolutt sannhet. Det er kun jeg som eier min historie, forforståelse og oppfatning av nåtiden. Sidespranget innom hermeneutikk og Gadamer et forsøk på å forklare at som forsker og intervjuer, farges hele prosessen av forskerens fortolkning og forforståelse av temaet. Han mente også at dette var viktig å forstå, men også nødvendig for å oppfatte nåtiden. Min historie, forforståelse og oppfatning av informanter og tema preger skriveingen, og dermed innholdet i, denne masteravhandlingen (Krogh, 2014 s. 50). Noe av dette er gjennomgått i innledningskapittelet.

Felles for begge intervjurundene er at i samlingene av de empiriske data, altså svarene fra informantene, ble innholdet kategorisert tematisk. På grunn av at det i denne oppgaven har vært gjort to forskjellige intervjurunder, og de har ulike karakterer, blir de presentert hver for seg.

4.1.1 Intervjurunde 1

For å besvare spørsmålene jeg hadde om hva ansatte og frivillige med noe tilknytning til diakoni legger i ordet «diakoni», ble det i første omgang sendt ut en epost med intervju til en god del av lederne i kirkesamfunnet. Alle prestene og en eldste i hver menighet, samt personer i diakoniutvalg der det var mulig å finne kontaktinformasjon. Tilsammen 28 personer fikk eposten. Av disse er tre sykemeldte, og derfor forhindret i å delta, og en svarte at han ikke fikk mulighet til å svare. De som svarte på dette skriftlige epostintervjuet, var 5 prester, 2 diakonutvalgsmedlemmer, 6 eldste og 1 diakon – tilsammen 14 personer. Hvis de

tre sykemeldte utelates, ble det en svarprosent på 56%. Disse 14 representerer 7 ulike lokalmenigheter fra Vestlandet og det sentrale Østlandet. Hensikten med denne første intervjurunden var å få svar fra et bredt utvalg av personer som det er rimelig å anta at har noen tanker og meninger om diakoni i DELK, og som kunne tenkes å dele sitt syn på diakoni og diakonipraksisen i kirkesamfunnet.

Som beskrevet over, er et kvalitativt intervju en samtale mellom forsker og informant. Disse epostintervjuene var skriftlige i både spørsmål og svar, men kan allikevel betegnes som kvalitative fordi de gir informantene anledning til å reflektere og å komme med egne innspill. Intervjuguiden blir å regnes som strukturert, da spørsmålene er satt og bestemt på forhånd. Intervjuguiden legges med som vedlegg

For å forenkle samlingen av empiriske data og analyse, ble diakonen kodet med D, diakoniutvalgsmedlemmene Du1 og 2, prestene P1-5, eldstene E1-6. Nærmere presentasjon følger. Alle svarene er slettet.

4.1.2 Intervjurunde 2

Intervjuene i runde to ble gjort i en tidsperiode på tre uker. Ut fra epostintervjuene i intervjurunde 1, merket jeg meg fire personer jeg ville spørre om å delta i runde 2, dybdeintervju. Alle fire informantene stilte seg positive da de ble spurt om å delta videre i prosjektet. Intervjuene ble foretatt på avtalte steder; et på VID, et på informantens kontor og to av dem i informantenes hjem. Hvert av intervjuene varte i cirka 45 min. Det ble gjort lydopptak under alle intervjuene. For at samtalene skulle være friskt i mitt minne, og for å unngå at verdifull informasjon skulle bli glemt, ble transkripsjonene av intervjuene gjennomført kort tid etter. Pauser ble utelatt, og åpenbare sideveier i samtalen ble kun indikert med et kort referat av innholdet i teksten. Ellers ble intervjusamtalene skrevet ord for ord. Lydopptakene ble slettet etter transkriberingen.

Intervjuene ble gjennomført ved en *semi-strukturert intervjumetode*.

Et *semi-strukturert* eller *delvis strukturert intervju* har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt for intervjuet, mens spørsmål, temaer og rekkefølge kan varieres (Johannessen mfl, 2015 s 137).

Det vil si at det er laget endel spørsmål på forhånd, men det er rom for utdypende spørsmål og svar. Intervjuet bærer preg av en samtale, og man trenger ikke å kun holde seg til et strengt skjema. For å ikke gjøre samlingen av dataene uoverkommelig, er det dog en fordel at endel av de samme spørsmålene stilles i alle intervjuene. Samtidig, for å forsikre at man får informasjonen man behøver, er det viktig med de rammer en intervjuguide gir. En delvis strukturert intervjuguide har den fordelen at intervjueren kan stille utfyllende spørsmål for å få den informasjonen man er ute etter. Etter at spørsmålene i guiden min var klare, ble den testet ut i et pilotintervju av en som på det tidspunktet virket som prest i DELK, men var sykemeldt da intervjurundene ble foretatt. Svarene og tilbakemeldingene jeg fikk, var verdifulle tilbakemeldinger som gjorde at endel forbedrende justeringer ble foretatt. Det økte trykgheten på at de endelige intervjuguidene ville gi meg informasjonen jeg var ute etter.

4.2 Utvalg og adgang til felten

Det å finne de riktige personene å intervju er et viktig valg. I intervjurunde 1 ble det sendt ut eposter etter en liste over alle medlemmene i rådsmøtet (beskrevet i kap. 4.1.1 Intervjurunde1). Det kan kalles et *strategisk utvalg*, en gruppe som burde kunne mene noe om temaet for oppgaven. Thagaard forklarer strategisk utvalg med at man finner deltakere i studien «som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen» (Thagaard, 2013, s 60). Også i intervjurunde 2 ble det foretatt et strategisk utvalg. Personer som enten har ansvar for eller som det er kjent at har en særskilt diakonal rolle av forskjellig karakter ble spurt om å stille til intervju. Av de fire spurte, svarte alle fire ja umiddelbart.

Thagaard skriver at det kan variere hvor lett det er for en forsker å få adgang til felten (2013:66). Noen miljøer er åpne for forskning, og tar gjerne med forskeren inn i miljøet, mens andre miljøer er mer forsiktige med det. I dette prosjektet hadde det vært overraskende om «adgangen til felten» hadde vært vanskelig og det var den heller ikke. Jeg har selv kjennskap til miljøet og mennesker som på en eller annen måte har med diakoni i DELK å gjøre, og det var ikke vanskelig å etablere kontakt. Å få utført selve intervjuene ble en positiv opplevelse for meg, og jeg våger å tro at det samme gjelder for intervjuobjektene. Jeg opplevde meg godt tatt imot av alle. Både ledere og andre menighetsmedlemmer har vist stor interesse for

oppgaven og sagt at det er flott at jeg har valgt nettopp det temaet jeg har valgt. Flere har vist interesse for å lese oppgaven når den er ferdig.

4.3 Bearbeidingsprosessen

Felles for begge intervjurundene er at intervjuene ble skrevet ut og etterhvert markert med forskjellige farger på ulike tema. Siden spørsmålene i de to rundene med intervjuer er ulike, er svarene og temaene også ulike. I kapittel 5, «Samling av empiriske data» er det gjort kun en tematisk fremstilling av intervjuene. Hver informant har fått sin bokstav som beskrevet ovenfor. For å forenkle analysen, har de fire informantene som er intervjuet to ganger, fått nye bokstavkoder i intervjurunde 2 slik at hver intervjurunde har sitt kodetema. Som sagt er ikke spørsmålene like, og det påvirker ikke resultatet i stor grad. To hovedtema går igjen i intervjuene; diakon og diakoni. I tillegg er det en rekke undertema som diakonens oppgaver, diakonisyn, kjønn og struktur både lokalt og sentralt. «Sammenligning av informasjon fra alle deltakerne kan gi en dyptgående forståelse av hvert enkelt tema» (Thagaard, 2013 s. 181). Dette er ment å skulle gi et grunnlag for drøftingen. Thagaard (ibid) skriver videre; «Analyser av sammenhenger mellom temaene gir grunnlag for helhetlig forståelse av materialet.»

Det eksisterer lite forskning på akkurat temaet diakoni i DELK. En induktiv tilnærming tilsier at forståelsen av temaene blir utviklet med empirien som utgangspunkt. Informantenes måte å formidle ting på er nyttige for å skape mening. Thagaard skriver at «den kvalitative analyseprosessen preges av både induktive og deduktive tilnærminger» (2013, s. 187). Det stemmer godt med prosessen i denne avhandlingen. For å skape en forståelse for og gi mening til problemstillingen diakonisyn og praksis i DELK, er eksisterende diakoniteori hentet inn og gjort rede for. «De deduktive prosessene preges av at vi knytter begreper fra andre teoretiske bidrag til den teksten vi analyserer» (s.187). Forbindelser mellom teori og intervjusvar er blitt forsøkt knyttet. Denne oppgaven er i noen grad deduktivt tilnærmet, men det er i hovedsak brukt induktiv tilnærming.

4.4 Vurdering av studiens kvalitet

Hvordan bedømmes kvaliteten på kvalitative studier? De er ikke målbare som kvantitative studier er, men *validitet*, *reliabilitet* og *overførbarhet* brukes som mål for studiens kvalitet (Thagaard, 2013 s 23).

Reliabilitet i kvalitative undersøkelser er først og fremst knyttet til forskeren og forskningsprosessen. Forskeren er selv instrumentet, og dermed enestående med sin forståelse og kjennskap til felten og lite målbar. *Reliabiliteten*, eller påliteligheten kan påvirkes i forskningsprosessen ved å lage den transparent (Johannessen et al, 2013). Kriterier for evaluering som er adekvate er med på å øke påliteligheten i en undersøkelse. I denne undersøkelsen ønsket jeg å få vite hvilke tanker og meninger informantene har om diakoni i DELK. Selv har jeg gjennom studiet fått min forforståelse om diakoni endret i takt med at kunnskapen har økt. Når det gjelder min forforståelse av DELK, er min historie unik, og hver informant har sin egen unike historie om både DELK og diakoni. Jeg mener at intervjuene er transparente fordi deres rolle i systemet er beskrevet, og de får anledning til å tenke og reflektere underveis i intervjuene, samt komme med egne, frie refleksjoner etterpå. På den negative siden: det faktum at både hver informant og jeg som intervjuer kjenner DELK godt, kan føre til en «intern» forståelse av fenomener og ord som ikke er lett å forstå for andre som ikke kjenner til DELK, og dermed muligens gjør samlingen av empiri vanskeligere å forstå.

- Studiets *validitet*, eller gyldighet er «et kvalitetskrav som kan være tilnærmet oppfylt» (Johannessen mfl, 2015, s. 71). Det dreier seg rett og slett om metodene og fremgangsmåtene som brukes evner å få frem data som samles inn og viser virkeligheten på en representativ måte. Samtidig må formålet med studien oppnås (Johannessen et al, 2015 s. 230). Man kan spørre om vi «måler vi det vi tro vi måler?» (ibid). Relatert til denne oppgaven valgte jeg å bruke kvalitativ metode i dybdeintervjuene, og det viste seg hensiktsmessig, da jeg fikk til en dialog med informantene, og de svarene jeg fikk, økte min forståelse for hvilket syn forskjellige personer med forskjellige oppgaver i DELK har på diakoni i kirkesamfunnet. Det ga også et grunnlag for drøfting opp mot gjeldende diakoniteori og praksis. Det hevdes også at man må kjenne konteksten for å forstå et fenomen, og min forforståelse og min gode, nære kjennskap til fenomenet burde være med på å øke troverdigheten utfra det siste nevnte kriteriet. I neste kapittel blir det fremlagt endel kritiske argumenter for nettopp det samme. Fire dybdeintervjuer i intervjurunde 2, med informanter som er interessert i diakoni på en eller annen måte, representerer ikke nødvendigvis alle medlemmers diakonisyn eller meninger om diakonipraksis i DELK. Tilsammen med svarene fra intervjurunde 1, pekes det imidlertid ut en tendens i hva ledelsen mener om temaet.

«All forskning har som mål å kunne trekke slutninger utover de umiddelbare opplysningene som samles inn» (Johannessen mfl, 2015, s. 231). *Overførbarhet* dreier seg om hvorvidt funn fra forskningen kan relateres, eller overføres til andre lignende fenomener. I kvantitative studier brukes generalisering, men i kvalitative undersøkelser dreier det seg om overføring av kunnskap (s. 231). Kunnskapen som blir tilegnet og produsert i et studie vil alltid være preget av konteksten, min forforståelse kan ha vært med på å styre prosessen, eller å legge hindringer for andre innfallsvinkler. I begge intervjurundene var det flere av informantene som hadde sammenfattende svar. I intervjurunde 2, ble informantene gitt mulighet til å komme med egne refleksjoner ut over spørsmålene som var forhåndsbestemte. Derfor kan datamaterialet forhåpentligvis belyse problemstillingen på en relevant måte

4.5 Ethiske betraktninger

”All virksomhet som får konsekvens for andre mennesker, må bedømmes ut fra etiske standarder” (Johannessen mfl, s.89). Når forskningen involverer mennesker direkte, medfører det etiske problemstillinger. I denne studien som inneholder to typer intervju, er dette særlig relevant. Forskningsetiske retningslinjer må ivaretas. Særlig tre er viktige:

- 1.informantenes rett til selvbestemmelse og autonomi (bestemme selv om man vil delta)
- 2.forskerens plikt til å respektere informantens privatliv (man trenger ikke å svare på mere enn man selv vil)
- 3.forskerens ansvar for å unngå skade (selv om ikke det er snakk om å skade, har forskeren ansvar for å se til informantene lider på noe som helst vis av det som blir spurt om eller publisert) (Johannessen mfl, s.91).

4.5.1 Samtykke og anonymisering

Intervjurunde 1, var epost. Jeg hadde gjort det klart hva som var hensikten med spørsmålene, og informantenes skriftlige svar var da å betrakte som samtykke til å være med i studien. Intervjuguidene, samt vedlagte brev er vedlagt.

Før selve intervjuet i intervjurunde 2, ble informantene informert om at samtalen ble tatt opp, og senere fremgang i prosjektet. I bearbeidingsprosessen fremgikk det at fullstendig anonymisering ikke er mulig. Deltakernes posisjon var såpass viktig for resultatet, at det ikke kunne lages et eget kasus, slik som foreslås av Thagaard (2013, s.178). Dessuten ville det på grunn av svarenes karakter kunne fremgå noe informasjon som gjorde menighetene

gjenkjennelig. Det at DELK er et såpass lite «samfunn», spiller en stor rolle for gjenkjenneligheten.

Hvis forskeren presenterer persontyper eller relasjoner innenfor en gruppe eller en organisasjon, kan anonymitet være et problem. Hvis det er vanskelig å unngå identifikasjon, må forskeren ha deltakernes samtykke før publisering (Thagaard, 2013, s.179)

Informantene ble tilsendt en mail om dette med informasjon om at de når som helst kunne trekke seg fra undersøkelsen. Informantene fikk også tilbud om å kunne få lese gjennom det som er skrevet. I denne eposten ble det også spurt om samtykke til at intervjuene som er gjort kan brukes. En av informantene takket ja til det, fikk samlingen av intervjurunde 2 tilsendt, og ga sitt samtykke til bruk. De andre tre ga direkte samtykke til at deres svar kunne bli brukt.

4.6 Kritiske betraktninger.

Jeg har vært medlem av DELK hele livet, og selv om jeg ser flere aspekter ved kirkesamfunnet «mitt» som jeg er kritisk og kanskje også direkte uenig i, er jeg glad for å være «DELK-er». Trygghet, fellesskap, omsorg og forkynnelse er noe av det jeg virkelig verdsetter. Samt det at jeg som enkeltmenneske kan ha innvirkning på min egen kirke.

Når jeg som diakonstudent og medlem av DELK skriver en masteroppgave om nettopp diakoni i DELK er det ikke til å unngå at jeg har stor nærhet til forskningsmaterialet mitt. DELK er ikke større enn at mange kjenner (til) hverandre. Den personlige relasjonen er ikke ubetydelig, ei heller ikke i denne oppgavens kontekst. Jeg har gått inn for å være så objektiv som mulig, men er samtidig veldig klar over at oppgaven er skrevet i en for meg kjent (og kjær) kontekst. Fallgruvene er mange når man forsker på eget miljø, jeg identifiserer noen som jeg kan kjenne meg igjen i.

- Man vil ikke si noe stygt om eget miljø
- Man er redd for å såre eller trække på noens følelser
- Man kan være redd for at det kan skade en selv eller andre for fremtiden (dårlig rykte)
- Fare for at jeg skal sette «standard» for diakoni i DELK. Dette er på en annen side en positiv mulighet å gi et bidrag til utformingen av diakonien i DELK.
- Subjektivitet gjør en blind/svaksynt for negative aspekter

- To intervjurunder er både med på å skape en bredere vinkling av diakonisynet i DELK, og en dypere. Men det kan være med på å skape en større grad av uoversiktighet over materialet.

4.6 Er undersøkelsen meldepliktig ?

Denne undersøkelsen er meldepliktig til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Personer jeg skal intervjuer kan bli identifisert fordi DELK er et lite kirkesamfunn. I tillegg var flertallet av informantene ledere eller innehavere av lederverv i menighetene, hvilket utgjør en enda mindre gruppe.

I tillegg går både mine svar og sannsynligvis informantenes svar inn på det som må oppfattes som religiøs oppfatning. Noe som gjør at det hører inn under kategorien «sensitive personopplysninger». Dermed måtte jeg søke om konsesjon fra Datatilsynet. Siden dette er en masteroppgave, et forskningsprosjekt ved en høyskole, skulle det meldes til NSD. Denne meldingen ble gitt senest 30 dager før datainnsamlingen skal begynne (Johannessen, Tufte, og Christoffersen, 2010, s.94).

Søknad ble gitt, og godkjent av NSD. Godkjenning er vedlagt

5.0 Samling og presentasjon av empiriske data

5.1 Intervjurunde 1 - diakoni

Intervjuet som her blir presentert ble sendt på epost til alle prestene i DELK, og en eldste i hver menighet, samt noen medlemmer av diakoniutvalg som jeg fikk tips om. I tillegg har en diakon svart. Prestene har fått kodenavn P 1-6, de eldste E1-6, medlemmer av diakoniutvalg Du1 og 2 og diakonen D. Tilsammen 14 personer svarte på epostintervjuet. De 14 representerer 6 forskjellige menigheter.

5.1.1 Tanker om hva diakoni er

Det som først og fremst kom frem i disse intervjuene, var at diakoni er tjeneste for andre, at «diakoni synliggjør Guds rike i verden, i første omgang de som deler troen, men omsorgstjenesten kan gjerne også dem som ennå ikke er en del av menigheten» som P2 uttrykker det. E1 påpeker at tverrkirkelig arbeid rettet mot samfunnet også er diakoni. P3 sier at vi med diakoni vitner om den kjærligheten Jesus har vist oss og at han ga oss eksempel til etterfølgelse.

Diakoni er derfor en uløselig del av kirkens oppdrag. Diakoni, forankret i menighetens fellesskap, tydeliggjør at alle både er givere og mottagere av diakoni. Diakonien rettes mot de omsorgsbehov som til enhver tid må dekkes (P3)

At diakoni er menneskelig omsorg og omsorgsarbeid, kommer frem hos flere. At den rettes mot DELKs egne medlemmer og også utover mot andre kommer også til uttrykk hos flertallet. D1 sier at diakoni er «kirkens hender og føtter – omsorg for mennesker».

5.1.2 Hvordan diakonien kommer til uttrykk i menighetene

Når det kommer til spørsmålet om hvordan diakonien kommer til uttrykk i menighetene, svares det i stor grad at dette dreier seg om omsorg blant og for medlemmene i menigheten. Hjemmebesøk nevnes spesielt hos de fleste. «Diakoni skjer ofte i det stille på den måten, mellom medlemmer» sier P2. Sjelesorg fremheves, sosialt arbeid, og en av de eldste sier at diakonien kommer til uttrykk gjennom «praktisk støtte til grupper som mangler mye». Ulike

fellesskapende arrangementer blir også trukket frem. Det nevnes kirkekaffe, kirkeskys, julefeiring, middag for flyktninger i hjemmene. P4 nevner at eldrearbeid, ungdomsarbeid og barnarbeidet inkluderes i menigheten diakoni. D2 sier at «menigheten har i alle år hatt medlemmer som har vært flinke til å vise omsorg for sine medmennesker blant annet ved å besøke syke og gamle helt privat». Både D, P4 og P2 nevner at deltakelse i hjelpeorganisasjoner i nærmiljøet kan høre inn under menighetens diakonale virksomhet. E2 sier «Jeg håper og tror vi ser mye diakoni i det daglige liv hos menighetens medlemmer, uorganisert». P5 viser til at menigheten også driver utadrettet virksomhet mot nabolag også mot skolen (jeg legger til: skolen drives av menigheten, men det under halvparten av de som går på skolen er medlemmer i menigheten). E4 sier «vi har en diakonigruppe som har ansvar for besøkstjeneste og arrangementer for pensjonister». E5 svarer at menighetens diakoniplan gir føringer, mens et par av eldstene som har svart, sier at de er få medlemmer i sin menighet, og at oppgavene skjer på enkeltmenneskers initiativ. P6 hevder «Som liten menighet er det enkelte grunnleggende funksjoner vi sliter med å få fulgt opp og satt i system; diakoni er en av dem»

5.1.3 Ansvar for det diakonale arbeidet

På dette spørsmålet er svaret fra de fleste menighetene at det er diakoniutvalg i samråd med prest eller eldste som har ansvaret. E1 utvider ansvaret ved å si at også menighetens årsmøte er med. I tillegg trekkes den allmenne diakonien inn, der enkeltmedlemmer i menigheten utfører diakonale oppgaver på ulike måter både i menigheten og i nærmiljøet. I menigheten der de har diakon ansatt, ledes arbeidet av en frivillig, som jevnlig har kontakt med eldsterådet. P4 sitt svar oppsummerer en trend: «Hele eldsterådet står ansvarlige, og menighetsmøtet vedtar, men diakoniutvalget medlemmer sammen med eldsterådet representant utfører det i praksis sammen med undergrupper.»

5.1.4 Økt fokus

Alle lederne som har svart, sier at det i de siste årene har vært økt fokus på diakoni i DELK. Det henvises særlig til strategiplanen, at diakoni er spesielt nevnt der. I tillegg er diakoni tema på prestemøtet og rådsmøtet i større grad enn før. Strategiplanen ble vedtatt på generalforsamlingen høsten 2016, følgelig var diakoni et tema der også.

De to fra diakonitjenestevalg svarte imidlertid at de ikke opplevde noe særlig forskjell fra tidligere.

Til nettopp strategiplanen kommenterer P4 at det i førsteutkastet til strategiplanen, var et punkt der det sto at alle menigheter skulle ha en diakon innen 2021. Dette ble strøket, og erstattet med at det i hver menighet skulle være diakonal tjeneste «Det var en nedtur for meg å se», avslutter han.

5.2 Intervjurunde 1- diakon

5.2.1 Tanker om det å ha diakon i menigheten

Det å ha en diakon ansatt i sin lokale menighet virker for mange av informantene usannsynlig av finansielle grunner, mens andre er i prosessen med å ansette diakon deltidsstilling. I en av menighetene har det vært ansatt en diakon i endel år. Flere svarer imidlertid at om man hadde hatt en diakon i menigheten, kunne man øke fokus på diakoni. Her er det også slik at én ekstra person i staben i utgangspunktet alltid vil kunne øke rekkevidden av de man når, og potensielt også komme inn med faglig kunnskap. I tillegg vil det blir et større arbeidsmiljø, noe som normalt vil være positivt. Til slutt er det poeng at ansettelsen av en diakon kunne hatt åpnet for kvinner i ansatte stillinger.

Informantene svarer at en diakon i menigheten kunne ført til at flere kunne fått hjelp. Det ville vært et godt tilskudd til staben. Både fordi det er en person til i små staber og man dermed får utført mer, men også fordi det er med på å åpne mulighet for kvinner i stab. P2 presiserer at god arbeidsinstruks er viktig. P1 sier at det å ha diakon er et stort gode. «Diakonen modellerer selv hva diakoni er i egen praksis og bidrar til at andre finner sin plass i diakonal virksomhet». P3 presiserer at det er med på å synliggjøre «diakonens rettmessige plass i menigheten» E2 presiserer i tillegg at «vi må passe oss for ikke å outsource ansvaret for diakoni». Noen av prestene svarer at en diakon ville vært god avlastning for dem. P5 sier at en diakon i staben gjør at det settes fokus på «utfordringer og gleder som jeg ikke skjønner hvordan vi skulle fått tilgang til ellers». Han uttrykker takknemlighet for det rendyrkede fokuset som diakonen bringer inn. I menigheter der det ikke ser ut til å være aktuelt å ansette diakon i nær fremtid,

uttrykkes det at det er veldig positivt om noen «ser seg kallet» til å ta et diakonalt ansvar. Både D1 og D2 skriver at det hadde vært positivt med en ansatt diakon som stiller med diakonifaglig kompetanse, og også at diakonien ikke avhenger av /hviler på frivilliges ressurser.

5.2.2 Diakonens oppgaver

Når det gjelder hvilke oppgaver en diakon skal og bør ha, svares det ulikt. Det blir tydelig når man leser svarene at menighetene er forskjellige i både størrelse, «alder» (hvor lenge de har eksistert), økonomi, og personlig sammensetning. Behovene, og hvor skoen trykker er også forskjellig. Noen skriver at diakonen kan delta i konfirmantarbeid, andre i barne- og ungdomsarbeid og atter andre igjen at diakonen bør engasjere seg i samfunnet og i lokalmenighetens arbeid med konvertitter. Allikevel er det endel oppgaver som går igjen. Sorgarbeid, hjemmebesøk, arbeid blant eldre, syke og ensomme. Når det gjelder deltagelse på gudstjeneste, er det forskjellige meninger. P2 sier at det i DELK er mange frivillige som deltar på gudstjenester og møter, og at dette derfor ikke trenger å være primærvirksomheten til en diakon. E4 skriver at diakonen gjerne må delta på gudstjeneste, men at i en liten stilling, er det kanskje andre oppgaver som burde prioriteres. P4 mener derimot at «den listen er lang, men den bør favne fra å ha ansvar for forkynnelse om diakoni til praktisk tjeneste ute i menigheten». P5 skriver det samme, og oppsummerer slik: «Jeg tenker at diakonens oppgaver bør vektas mellom synliggjøring i fellesskapet (f.eks. gudstjenesten), utøvende tjeneste og koordinerende tjeneste». P3 sier at oppgavene avhenger «av hvem som kalles/blir tilsatt.» E2 uttrykker at det handler om «å se enkeltpersoner i stor grad, og hjelpe oss alle til å gjøre det samme». D2 foreslår at diakonen kan kartlegge både behov og ressurser hos menighetens medlemmer, og å delegere oppgaver deretter. Diakonens oppgave vil være å organisere det diakonale arbeidet i menigheten. E6 skriver at i tillegg kan diakonen også koordinere annet frivillig arbeid av «litt mer sosial karakter, kanskje kombinere med en sosiallærerfunksjon i skolen». Lederansvar i menigheten er foreslått som en diakons oppgave.

5.3 Intervjurunde 2 - diakoni

5.3.1 Synliggjøring av diakoni fra sentralt hold i DELK/ fra DELK sentralt

Alle informantene hevder at diakoni i større grad enn før løftes frem i ulike sammenhenger. E sier at kunnskapen om dette er tilegnet gjennom å lese referat fra hovedstyret og at han generelt følger litt med i det som skjer sentralt. Dette gjelder også for de andre. De to som nå sitter i rådsmøtet, får også førstehånds kunnskap om viktige saker som blir tatt opp der. D synes at det har gått lang tid, men at tiden nå er moden. P sier:

Jeg har en opplevelse av at DELK gjerne vil få diakonien på plass, men at det er ressurskrevende. Det er vanskelig å få på plass finansieringen. Uheldig at diakonien må basere seg på frivillig innsats. Vi må fortsette å jobbe for at diakonien må inn i DELK.

Av nye, konkrete hendelser nevnes dokumentet «Diakonitjenesten i DELK» fra 2010. Vedtaket om vigsling av diakoner som kom for 7-8 år siden nevnes også som et stort steg i riktig retning. Nylig har oppnevningen av diakonitjenesteutvalget, og at diakoni har kommet som et eget punkt i strategiplanen, vært med på å understøtte oppfatningen av at diakoni er et slags satsningsområde. Flere menigheter har også planer om å ansette diakon i nær fremtid.

5.3.2 Plan/oversikt over det diakonale arbeidet i lokalmenigheten

To av informantene svarer at det finnes en oversikt og en plan over det diakonale arbeidet i menigheten, og at det diakonale arbeidet inngår i menighetens helhetsplan. D, som har jobbet aktivt med å implementere diakonien i menigheten, sier at hos dem går de gjennom diakoniplanen på møtene i diakonitjenesteutvalget ca. 5-6 ganger i året. Det tydeliggjør problemer, utfordringer og også hva som fungerer i menighetens diakonale arbeid. Planen oppdateres jevnlig. Hun sier videre at diakoniutvalget er et av de mest aktive utvalgene i menigheten. De to andre informantene forteller at det ikke eksisterer en diakoniplan i deres menighet. På eldsterådets oppdrag har F skrevet en oversikt eller instruks over hva diakoniutvalget jobber med, men den inngår ikke i menighetens helhetlige arbeid (struktur) i særlig stor grad. De svarer begge at det hadde vært nyttig å ha hatt en diakoniplan. E sier at

menigheten skal begynne arbeidet med å implementere strategiplanen. «Da ville jeg tro at det med diakoni kommer høyt opp, og vi bør prioritere å lage en diakoniplan.»

5.3.3 Sammensetning av diakoniutvalget

Den lokale valgkomiteen spør kandidater som så blir valgt til å være med i diakoniutvalget på den enkelte menighets årsmøte. Dette er gjeldende prosedyre for alle menighetene. Det varierer hvor lett det er å få kandidater til å stille til valg, men som E sier: «De menneskene vi har med, er mennesker som er ordentlig interessert i feltet». I diakoniutvalgene har det vært og er et flertall av kvinner. F sier om dette: «Jeg tror det er en dameting. Damer er ofte mer sosiale enn menn er mitt inntrykk.» P uttrykker at «det var veldig viktig for meg å få med mannfolk også. [...] Savner en ungdom i utvalget». D har selv valgt å ikke lede diakoniutvalget; det er et poeng for henne at en frivillig gjør det. P er med i diakoniutvalget. I E og F sin menighet er ingen fra eldsteråd med i diakoniutvalget.

5.3.4 Diakoni i endring – fra frivillig, uorganisert omsorg/hjemmebesøk «i egne rekker»

I alle intervjuene kommer det frem at det har skjedd endel endringer i DELK. F snakker mye om dette, og kan fortelle at «det bare var sånn, liksom helt naturlig. Det ble snakket om at den og den var på sykehjem og trengte besøk». Slik fikk menighetsmedlemmene vite via «jungeltelegraf» om andre menighetsmedlemmer som trengte besøk eller annen omsorg. Det ble organisert uoffisielt at de som av ulike grunner trengte besøk, fikk det av «noen». Grunnene kunne for eksempel være ensomhet fordi familien bodde langt unna, sykdom eller at de hadde kommet på sykehjem. Det blir hos flere uttrykt at i menigheten var fellesskapet viktig, og det å ta av seg av hverandre skjedde naturlig. Både F og D snakker om at de har fått gjestfrihet og omsorg for andre inn med morsmelka. «Vi har kanskje vært oss selv nok mange ganger, men det gjestfrihetsgenet har jeg med meg. Det å være inviterende, se og invitere med oss de som trenger det. Det har vært med på å forme min opplevelse av å være i DELK», sier D.

De som hadde mulighet, gikk på besøk til de som ikke kunne komme til kirken eller trengte omsorg i det daglige. F forteller om en personlig opplevelse hun hadde, for mange år siden som har inspirert henne til å tørre å oppsøke mennesker:

En gang, var det ekstra vanskelig. Barnebarnet hennes hadde tatt livet sitt, han var 16 år. Jeg tenkte «hva gjør jeg nå?». Jeg diskuterte veldig med meg selv, men så tenkte jeg: «hva er det verste som kan skje? Det er vel at hun smeller igjen døra og ikke vil snakke med meg. Med det tåler jeg». «Så da går jeg». Jeg bakte en kringle. Da jeg ringte på døra, sa hun: «Ja, jeg ventet at du kom!» Da tenkte jeg at det var godt at jeg gjorde det. Vi fikk en god prat om gutten og om det som hadde hendt, og jeg var så glad for at jeg hadde gått dit. For om jeg ikke hadde kommet, hadde hun blitt fryktelig skuffa. Dette har fått meg til å reflektere at disse besøkene er utrolig viktige.

E sier at før, i tillegg til mye annet, var også besøkstjenesten prestene og eldstenes ansvar, men at «det ble også utført av mennesker som så det som et kall. Det ble gjort mye diakonalt arbeid, men lite struktur og organisert». P kom inn som lærer i en av skolene for 40 år siden, og han sier at da var det ikke mye synlig diakoni, «ikke organisert i alle fall», legger han til. «Det var mye omsorg rundt om, at folk tok vare på hverandre, men lite organisert». «Jeg synes DELK har vært hverken bevisste eller modige, men de har hatt et ønske om å inkludere fler og fler. Og har noen kommet med et godt forslag, har det vært sånn «ja, men det må vi få til». Og det har liksom aldri vært noen brems på det. Men heller ikke vært initiativ. Det har vært enkeltpersoner som har kommet med det.»

5.3.5 til Diakonien i praksis (i menigheten) – slik det er pr nå

Diakonien kommer til uttrykk på ulike vis i de ulike menighetene i DELK. Av menighetene som er omtalt i dette prosjektet, er det etter informantenes svar å dømme, størst aktivitet i menighetene der det er diakon og en prest med stort diakonalt engasjement. Det er også der diakonien «favner bredest». I menigheter der det ikke er en ansatt som har dette som sitt særlige fokusområde, ser det ut til at diakonien retter seg mest mot menighetens medlemmer, og da særlig eldre. Kirkeskyss, blomsterutdeling før jul til de over 80 år, eldresamlinger og familiesamlinger er en fellesnevner. «Jeg tenker at det ikke har vært bevisst at det er noe diakonalt (referer til fellesskapet i menigheten); det har bare vært der, og vi har ikke fått satt

navn på det. Det blir tatt mer og mer tak i det nå. Vi prøver å definere DELKs diakoni», sier D.

E sier at i hans menighet jobber diakoniutvalget selvstendig, men eldsterådet har kontakt med lederen jevnlig. «De jobber selvstendig, men tar imot innspill fra andre». Presten i hans menighet hadde ikke mulighet til å reise rundt på den årlige «blomsterrunden» før jul i fjor. Da ble han med på utdelingsrunden, og gikk med blomster til noen av de eldre. Han tok det som en fin anledning til å reise rundt og hilse på noen og å avlegge et lite besøk. F forteller at diakoniutvalget arrangerer treff for de over 60 annenhver måned, samt en busstur en dag hver sommer. På disse treffene kommer stort sett menighetens medlemmer, men det er åpent for alle, og av og til har noen med seg noen. «7 til kvelds» er et tiltak som diakoniutvalget støttet, og var ment å skulle favne fler enn pensjonister. Nå er de i gang med å arrangere gullkonfirmanttreff. Hun hevder at det er viktig som fellesskap og møteplass. For de man ofte ser, «men særlig for de som ikke går i kirken til vanlig». F uttrykker videre at det er stort behov for en diakon og organisert diakoni i menigheten nå. For folk er mer travle, og «det er ikke naturlig lenger for folk. Fordi det er andre tider, og det som var naturlig før, er det ikke lenger. Det har skjedd en stor forandring. Derfor trengs det organisert diakoni». Selv har hun noen hun går og besøker, både på sykehjem og noen som bor hjemme. Dette har hun fortsatt med også etter at hun flyttet til denne menigheten for noen år siden. Nå har de organisert besøkstjenesten i diakoniutvalget, og prøver å fange opp alle som vil ha besøk. Som E sier, «vi er redd for at noe glipper».

P har jobbet mye med diakoni i DELK. På grunn av omstruktureringer i menigheten han jobber i, er det nå et nytt diakoniutvalg, og de og andre frivillige skal bli godt kjent. «Vi prøver å holde fokus på fellesskap og menighetsbyggende arbeid. Vi tenker på hva vi kan diakonalt gjøre?». Eldrearbeidet er aktivt også i denne menigheten, og de har andakt på sykehjemmene i nærmiljøet, og besøk i fengsel. Blomsterrunden før jul har gitt ham som prest endel muligheter til gode samtaler. Blomstene gis til alle medlemmer over 80 år, både de som er aktive, og de som er medlemmer kun i navnet. Noen har vonde minner fra barndommen. P fortsetter:

Det kommer en del historier om gamledager. Det med DELK har ikke gått hus forbi. Det ligger en bevisst handling som viser at DELK husker på. At det kommer noen og bryr seg. Livet har fart forskjellig med folk. Det åpner for en mulighet til å snakke om

noe som er vanskelig, noen er glad i DELK, noen har vondere minner. Jeg har hørt historier om at ting har blitt gjort uviselig. Da beklager jeg til dem. Det gjør jo at folk føler seg bedre. Og at folk ikke skal være lei seg for noe som er sagt eller gjort uviselig. Forteller at DELK har blitt annerledes. Og at det er fint at ting har blitt luftet. Det er en viktig prosess i et menneskes liv.

D kan fortelle fra sin menighet at de har jobbet mye med å finne ut hvordan de vil være som menighet, og hvem de vil nå. I tillegg til det som allerede er nevnt som fellesnevner, har de hele tiden et blikk ut i nabolag og nærmiljø, til alle aldersgrupper. Skoler og barnehager har vært på jule- og påskegudstjenester, de er med i nabolagskafé. Mange av medlemmene som er pensjonister er involvert i besøkstjeneste og er engasjert i sitt nærmiljø. «Det å gjøre seg synlig som kirke, både på hverdager og søndager, er noe vi tenker mye på egentlig».

5.3.6 Diakoni som kirkens oppdrag

Informantene understreker at det er av stor betydning at diakonien er kirkens oppdrag. P illustrerer dette konkret. I hans menighet er det mange som er med i en frivillig hjelpeorganisasjon som har lokal tilhørighet. 80% av de som jobber frivillig i denne hjelpeorganisasjonen er medlemmer i DELK. De spurte diakoniuutvalget om det var mulig å få med denne organisasjonen i kirkebønnen. På forespørsel til eldste, ble svaret ja. Bønn om velsignelse over arbeidet og folk de møter, er nå en fast del av kirkebønnen på de lokale gudstjenestene. F: «Det har hendt at folk har spurt om hun kommer fra menigheten eller fra henne selv, det er ikke alltid lett å svare. Vet ikke helt hva folk ønsker. Løste det ved å si «jeg kommer fra menigheten, men blomsten er fra meg».

Det å «komme fra menigheten» er i noen situasjoner lettere: «Du er litt mer sendt enn om du kommer for deg selv». Hun sier at det kan gi større frimodighet. «Jeg tenker at en diakon kan i kraft av det å være diakon spørre «er det noe du trenger?» Det kan ikke bare en besøksvenn eller en venn gjøre. D mener i tillegg at ved å ha en diakonal grunntanke, kan DELK «på onsdag være den kirken den forkynner på søndag».. Med det markerer hun svært tydelig diakoniens rolle som en sentral del av kirkens oppdrag.

5.3.7 Tanker om diakoni i fremtiden for DELK

E sier at selv om diakoni består av hjemmebesøk og eldrearbeid nå, vil han gjerne at dette kun skal være en del av diakonien. F skyter inn at hun ser frem til at diakonien blir mer organisert og at menigheten får en diakon: «Det blir fint å ha en fagperson som kan komme med nye ting, og at vi kan nå flere». P sier at de vil satse på å ha større samarbeid med skolen; pensjonister eller andre voksne som har fri på dagen som kan være tilgjengelige som voksenpersoner i skolegården, skoleklasser på besøk på eldretreff.

5.4 Intervjurunde 2 – diakon

5.4.1 Fordeler med å ha diakon i DELK

Alle informantene er svært positive til å få diakoner i DELK. D, som allerede er diakon, sier at det å ha diakoner tydeliggjør kirkens oppdrag og måten å være kirke på.

«Samfunnet endrer seg, og den strukturen med tette bånd og familien og det som har preget DELK. Sånn er det jo ikke i dag. Derfor tror jeg at vi i DELK har behov for å organisere noe av det vi alltid har gjort, det som alltid har vært der. Vi har behov for å organisere både med tanke på behov, og med tanke på frivillighet.»

Hun vil at de som kommer til hennes menighet skal føle at her er det godt å være, og man skal ha mulighet til å både gi og få i dette fellesskapet. P uttrykker at en diakon som medhjelper i sorgarbeid og i samtaler før, og etter begravelser hadde vært veldig stor hjelp og avlastning for ham som prest:

«Diakonen er den som helt naturlig at de pårørende kan henvende seg til. En diakon ville vært kjærkomment. Jeg som prest ville da slappet veldig godt av, for det mennesket blir jo godt ivaretatt.»

E påpeker at det er viktig at diakonen kan lede, ta initiativ og å følge opp det frivillige arbeidet, men det er viktig at diakonutvalget fortsatt er aktivt. Det viser seg at dette er det viktig å opplyse om, for F fikk seg en liten overraskelse da hun hørte at de skulle ansatte en diakon i hennes menighet. Hun hadde da tenkt seg at hennes engasjement ble overflødig. E

sier også at en fordel med å få diakon som ansatt i menigheten, er «å få inn faglige vurderinger, og utvide blikket for hva diakoni er og kan være.» P mener også at diakonen burde fått oppgaven i å forkynne diakoni i de fora det er naturlig. Det være seg i gudstjeneste på søndag, eller en hverdagsgudstjeneste, f.eks. en Thomasmesse. D sier det er verdifullt at hun noen ganger i året er med og taler på søndagens møter.

5.4.2 utfordringer i diakontjenesten

D har som den første diakonen i DELK måttet gå opp mye av veien selv. Hun er også den som selvsagt har merket utfordringene mest i hverdagen. Videre sier hun at «det er endel uavklarte spørsmål i DELK om hva en diakon kan gjøre». Hun nevner sognebud og det å forrette begravelser og diakoners gudstjenstlige rolle som eksempler. Hun har også opplevd kommentarer på tjenesten hun har utført. Selv om den nye nattverdliturgien som er vedtatt tillater at diakoner deler ut nattverd, har hun fått høre at det ikke er en oppgave for kvinner. Hennes lokalmenighet har fått tid til å venne seg til praksisen med den nye liturgien, og de gangene hun er med på utdelingen, har de vært nøye med å opplyse om at i dag er diakonen med på å dele ut nattverd. «Det å få ga sammen med menigheten i det å vende seg til nye ting, det er fint og viktig. Jeg har ikke noe behov for å braute meg frem som meg, men som diakon kan det være nødvendig. Da må man bare ta det». P mener at prestene må synliggjøre behovet for diakoner. Han nevner igjen samtaler rundt død og begravelser. Så lenge prestene strekker seg, noen ganger endel utover arbeidstiden, går det jo bra. Det undergraver behovet for diakon. Han sier:

men jeg kan ikke si til ei som nettopp har mistet mannen sin at jeg ikke har tid til å besøke henne, derfor gjør jeg det. Det er nettopp her diakonen skulle kommet inn.

P sier videre at DELK, både sentralt og lokalmenighetene ikke er imot å ansette diakoner. En stor hindring er de økonomiske ressursene. Få av menighetene ville kunne ha muligheten til å ansette diakon i full stilling i nær fremtid, og det mener han er leit. Han mener at det uheldig hvis stillingene blir for små, men «samtidig må vi se i øynene at det er begrenset økonomi. Vi kommer ikke lenger enn midlene rekker». Det kom frem i intervjuene tanker om at det muligens er en fordel at diakonen er en kvinne. Både fordi da kan det også være kvinner i stab, men også, som F sier «at kvinner kanskje er mer egnet til sosial omsorg». Alle

informantene mente imidlertid at personlig egnethet er viktigere enn kjønn når det gjelder ansettelse av diakoner i DELK.

5.4.5 Vigsling

F sier om vigsling at det er viktig. Det tydeliggjør oppdraget både for diakonen selv, men også for menigheten: «Det gjør kanskje noe med tilliten til diakonen». E har ikke tenkt særlig over det med vigsling. Han trekker paralleller til sin egen innsettelse. Den opplevdes som om han fikk et oppdrag og ble kalt av menigheten. P sier bare: «Flott». D sier at vigslingen var fint, en styrke. Hun har fått endel tilbakemeldinger på at for menighetens medlemmer var det større enn de trodde, det at hun ble vigslet. For henne selv er «det fint å ha det kallet med seg, og å avlegge løftet.»

5.4.6 Utfordringer i styringsstrukturen

Alle informantene er klar over at diakonen og diakoniutvalget er underlagt det lokale eldsterådet. E sier at så lenge grunnreglene er slik, er det slik det må være, og at diakonstillingen må utformes slik at de ikke kommer i konflikt med grunnreglene. Han understreker at dette er aspekter han ikke har tenkt mye på før han nå får spørsmålet. D og E påpeker det faktum at mens prestene er sentralt ansatt, og vigslet og dermed svarer til tilsynsmannen på to måter. Diakonen er lokalt ansatt i menigheten, og hører dermed innunder eldsteråd, men vigslingen gjør at diakonen også svarer til tilsynsmannen. D sier at det skaper tungvinte beslutningsveier av og til. Hun må be eldsteråd om å ta opp saker, og siden få svar på hva vedtaket ble. Hun mener diakonen og eldsteråd har mye å hente på å sitte sammen og diskutere ting. Også for hennes egen del, hun ønsker innspill i sitt arbeid. Når det gjelder diakonens plass i strukturen, sier hun at

Det er vedtatt at diakoner i DELK kan være både kvinner og menn, men strukturen i DELK er jo bygd opp av menn; jeg har ingen adgang til noen ledelsesstruktur i DELK i dag. Og da blir det jo ikke synliggjort eller gitt rom for det diakonale blikket i hverken rådsmøtet eller generalforsamlingen, da...

Hun sier at hun av og til har vært inne på tanken om at hvis DELKs første diakon var en mann, ville da diakonens plass vært annerledes? P hevder at diakonen bør være like viktig som presten i menighetens ledelse, og det bør være helt naturlig at diakonen er med i eldsteråd. F sier at hun ikke har tenkt mye på at en diakon vil være underlagt eldsteråd, men sier spontant: «Egentlig synes jeg at diakonen burde være en del av eldsteråd, sånn som presten og eldstene er.»

6.0 Drøfting

Jeg har valgt å samle de to intervjurundene og drøfte dem under ett. Selv om spørsmålene er ulike, og intervjuene har funnet sted i ulik kontekst, er det visse likhetstrekk i tematikken, og temaene belyses fra flere forskjellige vinkler ved å slå dem sammen. Ikke alle spørsmålene er relevante i begge runder, men samlet sett belyser de problemstillingen på en relevant måte. De to hovedtemaene er diakoni og diakon.

6.1 Diakonisyn og -praksis

Fra intervjuene er det tydelig at det er relativt stor forskjell på diakonisyn og refleksjonsnivå mellom menighetene, og det er spesielt et skille mellom de to menighetene som enten har en diakon ansatt eller som har gjort en spesifikk satsing på diakonalt arbeid (og i tillegg har en fungerende diakoniplan). I disse menigheter definerer og praktiserer de diakoni som noe som strekker seg utover besøkstjeneste, eldretreff, kirkeskyss og blomsterhilsener til jul. Det å være en synlig kirke i nabolaget, og samarbeid med kommune/aktører i nærmiljø er eksempler på dette.

De øvrige menighetene er, som tidligere diskutert, svært ulike, og det er derfor vanskelig å generalisere, men det kan argumenteres for at den allmenne diskursen om diakoni i stor grad er knyttet til en «tradisjonell» oppfatning av diakoni som omsorg for eldre og andre trengende, og da primært internt i menigheten. Her er det grunn til å tro at kirkesamfunnets historie og sterke pietistiske kultur spiller en rolle. Som vi har sett, har DELK både vektlagt og faktisk praktisert et tydelig individuelt ansvar for å hjelpe «de som trenger det». Kombinert med at dette bare er «noe man gjør i det stille», kan denne historien være et hinder både for å utvide eller utvikle diakonibegrepet og for evnen (og eventuelt interessen) for å organisere diakoniarbeidet på en annen måte.

Dette kommer også til syne i menighetens diakonipraksis, hvor den typiske oppgaven er et relativt smalt spekter av omsorgsoppgaver driftet av en gruppe mennesker (gjerne eldre damer) som i stor grad opererer på egenhånd og uten at menighetens ledelse har etablert en tydelig strategisk tanke bak arbeidet, eller er på en annen måte er veldig involvert i arbeidet. I tillegg argumenterer P for at prestene i dag tar på seg mange diakonale oppgaver, noe som

sannsynligvis hindrer forståelsen for at diakoni er mer enn eldrebesøk, og/eller kamuflerer behovet for diakonal strategi og ressurser.

Det understrekes fra flere av informantene at det i kirkesamfunnet nå er økende bevissthet om hva diakoni faktisk er og viktigheten av å ha en diakonal bevissthet. ”Økt fokus” som det spørres etter i intervjurunde 1, er imidlertid ikke målbart, så man kan spørre seg hva som ligger i det. DELKs nåværende strategiplan trekker frem diakoni som ett av flere satsningsområder og trekker opp mål som går utover den tradisjonelle omsorgstjenesten. Dokumentet *Diakonitjenesten i DELK* fra 2010 er inne på mye av det samme, og nevner «fellesskapsbyggende arbeid, og den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød.» Her sies det at diakoni ikke er en valgfri tjeneste, men noe alle menigheter må drive med og så må forankres i kirken. Dette siste punktet er viktig for å støtte opp om behovet for en spesifikk *organisering* av det diakonale arbeidet, noe som vil bli diskutert i 6.3 nedenfor.

Mangelen på et artikulert diakonisyn eller definisjon, mangelen på konkrete mål eller krav til organisering fører likevel til en fare for at diakoni blir en sekkepost man kan putte mye forskjellig i, avhengig av individuelle diakonisyn og/eller lokale behov. Det er lett å diskutere gode intensjoner om å nå flere eller gjøre mer arbeid, men som oftest mye vanskeligere å bli enige om konkrete endringer eller strukturelle grep som må tas dersom ambisjonen går utover et mål om å «styrke arbeidet» man allerede gjør i dag. Det er også lett å ønske seg flere ressurser inn i menighetsarbeidet, og listen over oppgaver som skal løses er vanligvis ganske lang og dessuten enklere å gå løs på enn jobben med å tenke gjennom hva diakoni er og hvordan det passer inn i menighetens strategi og øvrige arbeid. Økt bevissthet er derfor bra, men spørsmålet er om denne bevisstheten er en felles og delt bevissthet som er tilstrekkelig detaljert til at den skal kunne ha faktisk innvirkning på konkrete prioriteringer i menighetene. Som P påpeker har det «alltid vært vilje til å være med på diakonale initiativ, men vanligvis ikke driv til det».

6.2 Målgruppe

I *diakonitjenesten i DELK* står det at diakonien skal vende seg mot både menighetens medlemmer og samfunnet utenfor, men med betoning mot «troens eget folk»: «Det nye testamentet pålegger å gjøre godt mot alle, men mest mot troens egne folk» (DELK, 2010, s

2). Av informantene i intervjurunde 1, var det også flere som nevnte at diakonien først og fremst gjelder de som deler troen, selv om de, da temaet ble tatt opp, også var enige om at tjenesten også gjaldt andre. Nielsen sier at Peter i Apg. 5, 12-16 tar imot syke fra utenfor menighetens og Jerusalems grenser. Han gjør det tydelig at «ingen nødlidende er uten for disse grænser» (Nielsen, 2002, s. 181).

Her er det viktig å huske på at DELK startet som et vennsamfunn for mer enn 140 år siden, hvor man i god bibelsk og pietistisk tradisjon holdt sammen og hjalp hverandre når det trengtes. DELK var også et relativt lukket og homogent samfunn frem til godt inn i etterkrigstiden, og dette påvirker nok både holdninger til og praksis for hvem som var diakoniens målgruppe. Det har vært og er til en viss grad uvant å tenke omsorg ut over menighetens grenser.

Igjen finner vi imidlertid et skille mellom menighetene som har en bevisst diakonal strategi og andre. I menigheten der D har sitt virke, har de brukt mye tid på å finne ut hvem de er kirke for, sier hun. Der er det viktig å vise omsorg i nærmiljøet, og det å invitere i menighetens fellesskap, på hverdager like mye som på søndager. Har det skjedd en endring i relasjonen giver – mottaker av diakoni i DELK? F beskriver at omsorgen tidligere gikk ut på å besøke, eller ”ta seg av” de som trengte det. Med henvisning til *Diakoni i kontekst* er gjensidighet viktig i diakonien. Alle mennesker trenger å bli forvandlet, forsonet og myndiggjort, og välle mennesker er sårbare i faser av livet (LVF, 2010, s.44). I tillegg er det av avgjørende betydning at kirken ser enkeltmenneskers verdi. Alle mennesker har evner og egenverdi (Jordheim, 2009, s.14). Gjensidighet, begrunnet i en trinitarisk diakoniforståelse må DELK ta på alvor i utformingen av ny definisjon og styringsdokument om diakoni.

Som nevnt over er både strategiplanen og dokumentet *Diakonitjenesten i DELK* relativt tydelige på at målgruppen strekker seg utover menighetens egne. Begge vektlegger omsorg og fellesskap. Sistnevnte henviser også bakover til historien med å si at siden de nære familielignende båndene er løsnet opp, kommer nye utfordringer inn. Og det er naturlig å løfte blikket fra å kun se sin egen nære krets og menighet til å også se lokalmiljøet og gjerne enda lenger. I praksis er imidlertid mye av diakonitjenesten rettet innover, og spørsmålet er om økt fokus på diakoni, kombinert med et utvidet diakonibegrep, kan være med på å skape en «bro» eller kanskje heller en «sklie» ut i samfunnet? Eksemplene er mange, fra å stille seg til

rådighet der det trengs frivillige voksne blant ungdom, til å organisere aktiviteter for innvandrere eller være med i beredskapsgrupper.

6.3 Organisering

Tidligere har det blitt argumentert for at kulturelle forhold knyttet til DELKs historie påvirker diakonisynet og -praksisen i flertallet av kirkesamfunnets menigheter. Dette innebærer både at forståelsen av (og diskursen om) diakoni i ganske stor grad er knyttet til omsorg blant DELKs medlemmer (riktignok inkludert ikke-aktive medlemmer) og at det individuelle ansvaret i praksis vektlegges sterkere enn kirkens eget ansvar. Med dette menes det kallet enhver kristen har fått ved dåpen til å leve et liv i tjeneste for nesten og for Gud, ofte omtalt som *den allmenne diakonien* (Dietrich, 2009). Kirkens særskilte ansvar (diakontjenesten), som diskutert i 3.1, men også i *Diakonitjenesten i DELK*, kommer i realiteten i bakgrunnen.

Olsen peker i sin masteroppgave på at DELK i sin kirkeforståelse har vært så opptatt av forkynnelse og forvaltning av sakramentene at den tjenende dimensjonen ved det å være kirke har kommet i skyggen (Olsen, 2010 s.77). Det er mulig at det er dette fenomenet som også gjør seg gjeldende her. I en virkelighet der man må prioritere begrensede ressurser, har ikke en fornyelse eller utvidelse av diakonitjenesten «nådd opp» i konkurransen med andre aktiviteter. Her er det også relevant å trekke frem at kirkesamfunnet i løpet av de fire siste tiårene har bygget opp en relativt stor misjonsvirksomhet. Misjonsengasjementet er stort, og mange bidrar både med praktiske tiltak (julemesse, f.eks) og økonomisk. I tillegg til at det tilfører en ekstra dimensjon til kirkesamfunnet å være i et fellesskap med brødre og søstre i andre deler av verden, slik som Jordheim beskriver (2009, s.18)

Samtidig mangler det altså ikke på gode intensjoner i strategiplan og i *Diakonitjenesten i DELK*, noe som også kommer til uttrykk gjennom det arbeidet som nå gjøres i diakoniutvalget. Deler av avviket mellom mål og realiteter kan helt sikkert tilskrives ressurser. Kanskje handler det imidlertid også om organisering og styringsstruktur. Selv i den menigheten som har diakon, uttrykker P6 en bekymring for oppfølging, og for så vidt implementering av det diakonale arbeidet i menigheten ved å si at de sliter med å få fulgt opp arbeidet og satt det inn i et fornuftig system.

Spørsmålet er om det i det hele tatt er mulig å lykkes med en ambisiøs strategi om å styrke diakoniens rolle i DELK uten en styringsstruktur som gir diakonen (og/eller diakonien) en eksplisitt rolle? Her er det i alle fall en faglig og en organisatorisk dimensjon. En diakon har med seg et faglig fundament som bør være et vesentlig bidrag til å fornye og forsterke forståelsen av den diakonale dimensjonen i menighetsarbeidet. Eventuelt vil et mer utfyllende styringsdokument eller sentral diakoniplan kunne hjelpe menighetene til å organisere sin diakoni, både ved å skape et felles «språk» eller begrepsapparat for diakoni og ved å tydeliggjøre hvilke oppgaver som naturlig faller inn under diakonien. Kanskje kan de ved hjelp av en diakoniplan se at de faktisk allerede utfører en del diakonal virksomhet, men at de bare ikke bruker «de rette» ordene på det. Arbeidet med å styrke diakonien og diakoners plass i kirken, har pågått lenge i Den norske kirke, og både (Jordheim 2009 og Dietrich 2011) har skrevet om dette. Etter endt diakonistudium kan tilogmed jeg fastslå at Dnk ikke er helt i mål enda.

Den organisatoriske dimensjonen er mer krevende. Grunnreglene inkluderer ikke diakonrollen, og flere av de sentrale styrende organene (Rådsmøte og Eldsteråd) er forbeholdt menn. For det første er det – uten en klar plass og rollebeskrivelse for diakonen – en fare for at rollen eller oppgaven blir en sekkepost for alle «gode formål» og hensikter. For det andre vil det være krevende for en diakon, og da spesielt en kvinnelig diakon, å både sikre at diakonien får sin naturlige plass (og nødvendige ressurstilgang) i DELKs strategi og arbeid, og å jobbe med å implementere denne strategien dersom man ikke er en del av kirkesamfunnets styringsstruktur. Sitter man på utsiden av de organene som tar de viktige beslutningene, har man i utgangspunktet en (mye) mer krevende oppgave både med å sikre nødvendig oppmerksomhet og god integrasjon med menighetens øvrige aktiviteter.

Til slutt: Vil man kunne lykkes uten å endre eller utvide kirkeforståelsen? Økt fokus som alle informantene hevder, har kanskje vært med på å utvikle synet på at diakoni er den del av det å være kirke, men det er et spørsmål om hvor dypt og enhetlig forankret dette bildet er. En kan argumentere for at den diakonale tjenesten er viktig for kirkens identitet. Hegstad hevder at en helhetlig kirke, som vil favne hele mennesket, kan ikke gjøre diakonien til en separat del av kirken. Diakonien, og det diakonale perspektiv må prege hele kirkens liv (2009, s.82). For å være kirke fullt og helt må forkynnelse, tjeneste og liturgi henge sammen, jf. figuren i kapittel 3.1.2. Ord og handling er to dimensjoner ved evangeliefremstillingen. Det er tendenser som

tilsier at det nå er bevegelse mot dette i DELK, men kan det lykkes uten at man eksplisitt adresserer diakoniforståelsen/-definisjonen og styringsstrukturen?

6.4 Dialog

En raus og modig diakoni trengs når ting røyner på. I kapittel 2.2 «tillegg» er det beskrevet et brev som DELK sentralt har sendt ut til tidligere elever ved DELK-skolene. Jordheim skriver om dialog i diakonien. Dialog er beskrevet som en samtale mellom mennesker. Selv om et brev som er sendt og en rekke artikler i diverse aviser ikke kvalifiserer til en samtale, er det mange av aspektene som passer med denne rykende ferske «saken». Ved å invitere til dialog, stiller man seg sårbar, man vet ikke hva som forventes Dialog: redskap til forandring. Det Jordheim (23, 2009) er nok ment som en endringsprosess kirken skal igjennom, f.eks. det å bli grønn kirke. Det hun skriver om dialog, kan også overføres til disse dagers store sak i DELK. DELK sendte et brev til 2300 tidligere elever ved skolene. I brevet ble det oppfordret til i alle fall to typer dialog. Den ene er at om noen skulle på en eller annen måte føle seg berørt av det som sto i brevet, ta kontakt med en av de som har skrevet under, en klar invitasjon til dialog. Den andre dialogen som oppfordres til, er at det innad i familier kan snakkes om det som kanskje kan ligge og være vondt og vanskelig. I Tønsbergs blad 4.mai 2018 sier tilsynsmannen at ved å sende dette brevet, og å jobbe i to år med å finne frem til alle de disse 2300 tidligere elvene, ønsker DELK å virkelig få ryddet opp og å få sagt unnskyld. Og å vise at dette ikke skal forties. Ved å sende ut dette brevet, har DELK hatt et ønske om å nå ut, invitere til dialog. Lytte hvis noen ønsker å snakke. Man blir selv sårbar når «man i dialogen stiller seg åpen for den andre» (Jordheim, 2009, s. 23). Selv om dette dreier seg om en gruppe mennesker (forsoningsutvalget) som på vegne av en større gruppe mennesker (på en måte blir alle medlemmene i DELK berørt) uttaler seg, stiller DELK seg nå åpen for både ris og ros, skryt og kritikk i det offentlige rom. Jeg har ikke noe kjennskap til hva som var forventet, men jeg ville tro at mediedekningen har vært mer enn noen hadde tenkt. I Tønsberg blad var det et innlegg som var veldig krast og han som skrev utrykte at han ikke hadde behov for å tilgi noen som helst. Dette berører, og sårer. Virkeligheten røkkes litt på en måte, som DELK-medlem føler jeg meg sårbar av dette. Selv om jeg er enig i prosessen, er det mange følelser i sving. Dialog for å skape endring er ikke alltid bare godt mens det står på, men absolutt verdt det hvis det fører til at sår heles og til forsoning for mennesker som trenger det.

Diakoni i kontekst beskriver den diakonale retningen forvandling, forsoning og myndiggjøring på som kan relateres til ”brevsaken”. ”Uten at sannheten om fortiden kommer frem, kan det ikke skje noen virkelig forsoning” (LVF, 2010, s.45). I dokumentet fra LVF dreier det seg om vold og undertrykkelse, men jeg mener det allikevel kan relateres til dette som DELK nå forsøker å gjøre. Invitere mennesker som opplevde skolegangen og hverdagen i familien og menigheten vanskelig, det være seg at systemet holdt dem nede, en lærer eller at de ikke ble sett og verdsatt.

7.0 Konklusjon

I denne studien har det blitt undersøkt på hvilken måte kan dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK være med på å forme en synlig og organisert diakoni, og på den måten bidra til at det diakonale engasjementet styrkes? Et tilbakeblikk på historien, en gjennomgang av grunnlagsdokumenter i DELK og to kvalitative intervjuer har temaet blitt belyst. DELK har lang historie med diakonipraksis og allmenn diakoni. Siden det i 2010 ble skrevet en avhandling om DELKs kirkeforståelse og diakoni, har det skjedd endel med den diakonale praksisen, og diakonisynet ser ut til å ha endret seg noe til å tenke utenfor eldrearbeid og omsorg. Ikke overraskende, viser det seg at der det diakonale fokuset står sterkt, er også diakonipraksisen sterkest.

For at den diakonale dimensjonen skal implementeres i styringsstrukturen, må diakoni fortsette å være på agendaen. Om ikke det er tid eller ressurser i de styrende organer, må kanskje de frivillige og ansatte med diakonalt ansvar være brobyggere, og høylytte helt til de blir hørt. En klar og tydelig diakonidefinisjon og et styringsdokument som kan peke ut retning for både det sentrale og det lokale arbeidet vil være til god hjelp for DELK i arbeidet med å bli en kirke som forkynner evangeliet, ”om nødvendig med ord”. Siden det ikke har blitt skrevet og publisert mye om diakoni i DELK, er det store muligheter for videre forskning. Kvinners plass i ledelse i kirkesamfunnet, og diakoniens rolle i samarbeidet mellom kirke og skole blant annet. Ingen kan si noe om fremtiden, men etter at denne under nevnte saken er ”ferdig” er det nok et interessant tema som er et studium verdt.

En tilleggsproblemstilling ble til i innspurten av studien:

Hvordan bidrar dagens diakonisyn og diakonipraksis i DELK til å håndtere utfordringer som gjelder forsoning?

De siste par ukers til tider opprørende og også støttende avisoppslag viser at brevet som ble sendt ut med en utstrakt hånd med oppfordring til forsoning og dialog, berørte mange. DELK viser med det brevet, og i sin uforbeholdte beklagelse at det skal gjøres et oppgjør med fortiden. Sannheten skal frem slik at sår kan heles. Håpet er mennesker som kanskje ikke var det, kan bli myndiggjort.

Tilslutt:

”Kvalitative metoder kan sammenliknes med det å spille på et musikkinstrument. Man må både være musikalsk og ha gode tekniske ferdigheter for å kunne beherske det” (Johannessen

mfl, 2014, s. 236). Denne oppgaven kan vel i beste fall sees på som å spille et lite stykke på foreldrekonserter på kulturskolen.. En av de første gangene i ilden for en nybegynner.

8.0 Kilder

Busch, T. 2013. *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. Bergen. Fagbokforlaget

Collins, J.N. 2002. *Deacons and the Church. Making connections between old and new*. Heredforshire. Gracewing

Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn. DELKs grunnregler, versjon III, vedtatt generalforsamlingen 2017. Hentet 02.04.2018 fra: delk.no

Det norske diakonforbund: <http://www.diakonforbundet.no/hva-er-en-diakon>

Dietrich, S. (2011). Forståelsen av diakonitjenesten i Den norske kirke. I: Dietrich, S., Korslien Kari K.K. Nordstokke, K. (red) *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapri Akademiske Forlag

Fanuelsen, O. (2009) Kirkens omsorgstjeneste. . I: Johannessen, K.I., Jordheim, K., Korslien K.K (red.) *Diakoni, en kritisk lesebok*, Trondheim: Tapir Akademisk Forlag

Gjerpe, O., *Fedrearv og barnefostring*. Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn 1877-1977.

Hegstad, H. (2009). *Den virkelige kirke*. Bidrag til ekklesiologien. Bergen: Fagbokforlaget

Johannessen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L.(2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag

Jordheim, K. (2009) Plan for diakoni i Den norske kirke- en presentasjon. I: Johannessen, K.I., Jordheim, K., Korslien K.K (red) *Diakoni, en kritisk lesebok*, Trondheim: Tapir Akademisk Forlag

Jordheim K. (2014) *Bridge-Building and Go-Between: The role of the Deacon in Church and Society*. I: Dietrich, S., Jørgensen, K., Korslien K.K., Nordstokke, K., *Diakonia As Christian Social Practice – An Introduction*. London: Regnum Books International

Olsen, E.F. Diakoni og kirkeforståelse i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn – sammenhengen mellom kirkeforståelse og diakonal praksis/tjeneste i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole (Masteroppgave i diakoni). Hentet 17.11.2015 fra: <http://hdl.handle.net/11250/98028>

Kirkerådet. (1988/1997). *Plan for diakoni*. Oslo: Kirkerådet

Kirkerådet. (2008). *Plan for diakoni i Den norske kirke*, Oslo: Kirkerådet

LVF (2010). Diakoni i kontekst: forvandling, forsoning, myndiggjøring. Hentet fra: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/samfunnsansvar/diakoni/diakoni_kontekst_2010_norsk_web.pdf

NESH (2006). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi.

Nielsen, H.K.(2003). *Han elskede os først*. Århus: Aarhus Universitetsforlag

Nordstokke, K. Red.(2010). Diakoni i kontekst. Forvandling. Forsoning. Myndiggjøring

Nordstokke, K. (2011)a. En diakonal kirke. I S. Diethrich, T. S. Dokka og H. Hegstad (red.) *Kirke nå – Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke*, Bergen: Fagbokforlaget

Nordstokke, K.(2011)b Bibelsk-historisk bakgrunn for diakontjenesten. I: I: Dietrich, S., Korslien Kari K.K. Nordstokke, K. (red) *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapri Akademiske Forlag

Nordstokke, K (2011) c Oldkirken. I: Dietrich, S., Korslien Kari K.K. Nordstokke, K. (red) *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapri Akademiske Forlag

Nordstokke K.(2011) d. Reformasjonen I: Dietrich, S., Korslien Kari K.K. Nordstokke, K. (red) *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapri Akademiske Forlag

Oftestad, A.B. (2001), *Kirke-felleskap-omsorg: diakoniens historie*. Oslo: Luther

Thagaard T. (2013) *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitativ metode* .4.utg Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

Avisartikler:

fra VL: <http://www.verdidebatt.no/innlegg/11725373-eksempel-til-etterfolgelse>

fra Dagbladet: <https://www.dagbladet.no/nyheter/frikirke-ber.../69761905>

Gilding, P (04.05.2018), "Det var ingen skole, det var et tukthus", Tønsbergs Blad, s 6, 10 og 11

Schjøll, A. C, 03.05.2018 Mobbing fra lærer og elever har skapt varige sår. Tønsbergs Blad

Schjøll, A. C, 03.05.2018 Modig og nødvendig. S 7. Tønsbergs Blad

9.0 Vedlegg

9.1 Interjuguider

Intervju som sendes på epost

I dokumentet ”Diakonitjenesten for DELK” som ble behandlet og vedtatt av Hovedstyret i 2010 (sak 10/10, den 19.03.2010) blir denne definisjonen på diakoni brukt:

”Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg, fellesskapsbyggende arbeid, og den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød”

Siden 2007 har den norske kirke brukt denne definisjonen:

”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og kommer til uttrykk ved nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet”

Det norske diakonforbund forklarer hva diakoni er på denne måten:

”diakoni er kirkens omsorgstjeneste, nestekjærlighet i praksis. Diakoni er omsorg for hele mennesket fra vugge til grav, både forebyggende og helende. Den har fokus på åpen og skjult nød. Det kristne menneskesynet ligger til grunn for tjenesten.”

Her er et utdrag fra det som står om diakoni i DELKs strategiplan 2018-2021

INNLEDNING

Gud elsket verden så høyt at han ga sin Sønn til soning for våre synder. Dette er det gledens budskap vi er kalt til å formidle til alle mennesker, fra våre nærmeste og videre ut til jordens ender. Inntil Herren kommer igjen, vil vi med frimodighet og på stadig nye måter gi mennesker i vår tid det største vi kan gi dem: evangeliet. Det gjør vi først og fremst gjennom våre menigheter og vårt skolearbeid, i diakoni og misjonsvirksomhet (.....)

Tidligere i DELKs historie har diakoni, ytre misjon eller misjon i nærmiljøet ikke hatt så sentral plass som i de senere årene. Gjennom forkynnelse, samarbeid med misjonsorganisasjoner, lokale menigheter/kirkesamfunn og organisasjoner har dette utviklet seg til å bli en velsignelse for

kirkesamfunnet og enkeltmennesker. Diakoni og nærmisjon har en viktig plass i flere menigheter.

C. Misjon og diakoni

Våre mål er å:

1. utvikle tanken om misjonale /

utadvendte menigheter som viser omsorg for det hele menneske

2. styrke arbeidet med å nå mennesker i nærmiljøet med både evangeliet og menneskelig omsorg

Dette vil vi gjøre ved å:

a. styrke misjonærrekrutteringen og videreføre samarbeidet med våre nåværende misjonspartnere

b. styrke nærmisjonsarbeidet, skape møteplasser med ikke-kristne

c. fornye forvaltertanken og givertjenesten

d. utvikle menighetsdiakonien videre, med fokus på eldre, ensomme, vanskeligstilte gravide, sjelesorg, samlivskurs etc.

e. ta sosialt ansvar for mennesker i nød; f. eks marginaliserte/ utsatte i nærområdene og den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød”

Spørsmål til prester, eldste og medlemmer av diakoniutvalg i DELK:

Personlige data

- a. Hvor lenge har du jobbet som prest? I DELK?
- b. Utdannelse:
- c. Tidligere bakgrunn:
- d. Alder:

Diakoni

1. Hva tenker du at diakoni er?
2. Hvordan kommer diakonien til uttrykk i din menighet?
3. Hvem har ansvar for det diakonale arbeidet og hvem er ellers med i dette arbeidet hos dere?
4. I strategidokumentet har diakoni blitt løftet frem. Det finnes et dokument ”Diakonitjenesten i DELK”, og diakoni har kommet inn i grunnreglene. Opplever du økt fokus på diakoni i DELK?

Diakon

5. Hvordan tror du det ville være å ha en diakon i din menighet?
 - a. I Oslo: hvordan er det å ha en diakon i menigheten?
6. Hvilke oppgaver kan og bør en diakon ha?
7. Vil det i overskuelig fremtid være mulig å finansiere en diakonstilling i din menighet, eventuelt hvordan?

Dybdeintervju (muntlig)

Prester

1. Personlig

- e. Hvor lenge har du jobbet som prest? I DELK?
- f. Utdannelse:
- g. Tidligere bakgrunn:
- h. Alder:

2. Diakoni i DELK

Sentralt

- Hvordan opplever du at man jobber sentralt i DELK med diakoni?
 - På hvilken måte er det synliggjort?
 - Hva er nytt?

Lokalt

- Tanker om diakoni i din menighet
 - hvordan er diakoniutvalget satt sammen?
 - Hvordan jobber utvalget?
- Finnes det en plan eller oversikt for det diakonale arbeidet i menigheten?
Alternativt: er det diakonale arbeidet inkludert i menighetens helhetsplan?
- Hvis det ikke finnes – ville det vært til hjelp i det diakonale arbeidet?
- Beskriv utviklingen fra 70/80-tallet og frem til i dag når det gjelder menighetens praksis eller meninger om diakoni

3. Diakon

- Hva er din mening om å få diakoner i DELK?
- Hvilke fordeler kan det være for menigheten å ha en diakon?
- Diakonens oppgaver
 - Hvilke oppgaver mener du at en diakon i DELK ha?
 - gudstjenestelige funksjoner?

I dokumentet ”diakonitjenesten i DELK” står det at ”*En diakon vil være underlagt eldsterådet i menigheten, og utfører sitt arbeid ihht til rammeverket som eldsterådet gir. Diakonenes tjeneste må synliggjøres som en viktig del av menighetens arbeid, og stå i nært samarbeid med eldster og prester*”

- Etter ditt syn, hvordan bør diakonen plasseres i menighetens struktur?
- Det er vedtatt at diakoner kan vigsles til tjeneste i DELK, hva tenker du om det?
- Etter ditt syn, spiller det noen (praktisk)rolle om diakonen er kvinne eller mann?

Medlemmene i diakoniutvalg

1. Personlig

- Bakgrunn (f.eks yrke)
- Alder
- Hvor lenge har du vært medlem i DELK?
- Arbeidsoppgaver/aktivitet/tjeneste

2. Diakoni i DELK

Sentralt

- Hvordan opplever du at man jobber sentralt i DELK med diakoni?
 - Er det viktig?
 - Hva er nytt?

Lokalt i den menigheten du tilhører

- Tanker om diakoni i din menighet
 - hvordan er diakoniutvalget satt sammen?
 - Hvordan jobber utvalget?
- Finnes det en plan eller oversikt for det diakonale arbeidet i menigheten? Alternativt: er det diakonale arbeidet inkludert i menighetens helhetsplan?
- Hvis det ikke finnes – ville det vært til hjelp i det diakonale arbeidet?
- Beskriv utviklingen fra 70/80-tallet og frem til i dag når det gjelder menighetens praksis eller meninger om diakoni

3. Diakon

- Hva er din mening om å få diakoner i DELK?
- Diakonens oppgaver
 - Hvilke fordeler kan det være for menigheten å ha en diakon?
 - Hvilke oppgaver mener du at en diakon i DELK ha?
 - (gudstjenestelige funksjoner?)

I dokumentet ”diakontjenesten i DELK” står det at ”*En diakon vil være underlagt eldsterådet i menigheten, og utfører sitt arbeid ihht til rammeverket som eldsterådet gir. Diakonenes tjeneste må synliggjøres som en viktig del av menighetens arbeid, og stå i nært samarbeid med eldster og prester*”

- Etter ditt syn, hvordan bør diakonen plasseres i menighetens struktur?
- Det er vedtatt at diakoner kan vigsles til tjeneste i DELK, hva tenker du om det?
- Etter ditt syn, spiller det noen (praktisk)rolle om diakonen er kvinne eller mann?

9.2 Vedlegg 2 - Svar fra NSD om at prosjektet er godkjent

Beklager, det ble nesten uleselig i nedlastingen.

Kari Jordheim
PB 184 Vinderen
0319 OSLO

Vår dato: 10.01.2018

Vår ref: 57606 / 3 / OASR
ref:

Deres dato:

Deres

Tilråding fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 06.12.2017 for prosjektet:

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er

unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av §

7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er

meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom
prosjektet
endrer
seg,
kan
det
være
nødvendig
å
sende
inn
endringsmelding.

På
våre
nettsider
finner
du
svar
på
hvilke
endringer

du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi
har
lagt

ut
opplysninger
om
prosjektet
på
nettsidene
våre.
Alle
våre
institusjoner
har
også
tilgang
til
egne
prosjekter
i

Meldingsarkivet.

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved
prosjektslutt

Ved prosjektslutt 15.05.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av
personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!
57606

Hvordan endre forståelsen av begrepet diakoni i en DELK?

Behandlingsansvarlig

VID vitenskapelig høgskole, ved institusjonens øverste leder

Daglig ansvarlig

Kari Jordheim

Student

Rina Husby

Vennlig hilsen

Kontaktperson:

Øivind Armando Reinertsen

tlf:

55 58 33 48

/

Oivind.Reinertsen@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Rina Husby,

rinanorw